

DE GILDETROM

42e jaargang afl. 4
Winter 1995

*De stille genieter
van het Sint-Dionysiusgilde Heyen en de gildebroeders
van Geysteren, Landjuwelen Leur, 1993.*

foto: J. v. Bakel, Eindhoven

De grootste
sortering

GEWEREN & MUNITIE

vindt u bij
AVEMO vh
A. v.d. Ven-Mommers

Korvelseweg 80 - 82
5025 JJ Tilburg
Tel. (013) 543 19 05

**een zaak van
vertrouwen**

- premiebouw
- vrije sektor
- utiliteitsbouw
- dealer: Unidek volumebouw
- renovatie
- verbouwingen
- onderhoud

**AANNEMERSBEDRIJF
GEBR. HOUTEPEN B.V.**

ZANDSCHELSTRAAT 1-01 POSTBUS 165
5050 AD GOIRLE, TELEFOON (013) 534 90 32

!!!UNIFORMEN!!!

Wij maken alle uniformen op maat naar ons of
Uw eigen ontwerp in eigen atelier.
Bij ons zit U ook goed voor bijwerkingen van uniformen.
Bij ons verkrijgbaar: alle toebehoren o.a. extra lange
gildekousen. (tot ver over de knie)

Maak vrijblijvend een afspraak,
wij komen zonder verplichtingen.

KLEERMAKERIJ BELIEN

Kerkstraat 20
3930 Hamont (België) (in Budel net over de grens)
Tel. vanuit NL. 00-3211/44 52 58

**GERSJES GIETIJZEREN
RAMEN B.V.**

Berkdijk 13A,
5271 SR St.-Michielsgestel
Bedr. terr. Venkant
Tel. (073) 551 34 71
Fax (073) 551 69 68

GERSJES

SIERHEKWERKEN

SEND MIJ INFORMATIE OVER: ☐ sierhekwerken
☐ smeedwerken
☐ gietwerken

Naam: _____
Adres: _____
Postcode: _____
Woonplaats: _____
Telefoon: _____
In gefrankeerde envelop zenden aan nevenstaand adres

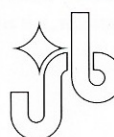
GILDE- EN SCHUTTERSZILVER

JUWELIERS - HORLOGES

Jan Andriessen

DORPSSTRAAT 54
5708 GK HELMOND (STIPHOUT)
TEL. (0492) 55 07 92
FAX (0492) 52 22 69

- Goud en Zilver
- Reparaties
- Veranderingen
- Nieuw werk
- Eigen ontwerp
- Gildewerk
- Graveren

John Bijsterveld
Meester Goudsmid/Edelsmid

Leenderweg 37, Valkenswaard, Tel. (040) 204 24 89

DE GILDETROM

Driemaandelijks tijdschrift
Over de Noordbrabantse schuttersgilden
uitgave van de Stichting De Gildetrom
ISSN 1380-233X

Hoofredactie

A.H.P.J. Dams
Loon 7
5581 VH Waalre
tel. 040-2213365

J.A.M. Govers
(redactieadres)
Beverlaan 11
5581 EE Waalre
tel. 040-2213842

Redacteuren

Eur. Gem. Hist. Schutt.

M.E.M. v.d. Voort
Valklaan 6
5613 EC Eindhoven
tel. 040-2438521

Maasland

K. v.d. Bruggen
Vlasmeersstraat 53
5261 TD Vught
tel. 073-6564860

Noorbr. Federatie

R. Haase
Wapendragerstraat 40
5641 GT Eindhoven
tel. 040-2811527

Kempenland

J. v.d. Heijden
Dordognelaan 53
5627 HB Eindhoven
tel. 040-2423984

Kwartier van Oirschot

H.C.P. van Hout
De Gaanderij 31
5688 TR Oirschot
tel. 0499-571258

Land van Cuijk

H. Christiaans
Koperwiekstraat 8
5451 XN Mill
tel. 0485-453439

Peelland

M.H.G. van Horik
Postel 45
5711 ET Someren
tel. 0493-496998

Baronie en Markiezaat

A.G. Boot
Korte Brugstraat 28
4871 XS Etten-Leur
tel. 076-5013270

Administratie

L.G.J. Huijbers
Dr. de la Courtstraat 71
5421 JG Gemert
tel. 0492-361855

Betalingen

Rabobank Gemert
rek.no.: 13.45.08.874
Stichting De Gildetrom
Girorekening van deze
bank: 839132

Voorwaarden

Abonnementsprijs 1996: collectief abonnement
f 13,25; Particulier abonnement f 18,25
Aanmaningskosten f 5,-
Abonnement dient bij vooruitbetaling te worden
voldaan. Het wordt geacht te worden voortgezet,
tenzij opzegging voor 1 november geschiedt.
Abonnementen kunnen elk moment ingaan.
De redactie houdt zich het recht voor, teksten
naar beste weten en in ieders belang te redigeren.

Sluitingsdatum inzenden kopij afl. 1

1 februari 1996 (verschijnt 15 maart 1996)

Medewerkers aan dit nummer:

(buiten de redactie) H. van Alebeek, P. Bakermans,
J. Brouwers, G. van Bruggen, A. Donkers, J. Geelen,
J. Hakken, L. Huijbers, W. Janssens, Th. de Jong,
J. Kuringen, J. Kuypers, F. Marinus, W. v.d. Pasch,
M. Scheepers, G. Teunissen, P. Verheijen, P. Vis,
W. v.d. Vorst, A. Wehmeijer, L. Welten, A. v.d. Wiel,
A. van Zutphen.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd
en/of openbaar gemaakt op welke wijze dan ook
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming
van de stichting De Gildetrom.
Zetwerk en druk: Drukkerij Bek, Veghel.

TER INLEIDING

EEN NIEUW TEAM TREEDT AAN.

Al weer vier jaar heeft het blad het nieuwe "maat" jasje, dat in het jaar 1991 werd gekozen, samen met een onafhankelijk stichtingsbestuur. Dat jasje is nog steeds van een hoge kwaliteit. Dat geldt ook voor de inhoud. Een aantal enthousiaste vrijwilligers werkt vele uren daaraan. Dat gaat dan om het in ontvangst nemen van de kopij van de schrijvende gildebroeders uit de verschillende plaatsen, maar ook om het bewerken daarvan, zodat vorm en inhoud voldoen aan hoge eisen. Maar het meeste werk komt neer op de man, die aan het einde van de rij staat, welke voert van het gilde naar de drukker. Hij moet elk kwartaal opnieuw door de brok werk heen, die op zijn tafel wordt gedeponeerd door de acht correspondenten, de EGS, federatie, kringen en de schrijvers van de algemene artikelen. Hij moet ervoor zorgen, dat het blad één stijl laat zien, taal- en zetfouten worden verbeterd. Foto's worden uitgemeten, zodat juist dat wordt afgedrukt, dat als onderstreping van de artikelen dient. Het was monnikenwerk, dat onder grote werkdruk werd verricht. Het loon daarvoor was het prachtige blad van en voor elke gildebroeder in Noord-Brabant. Soms was er ook straf, als een artikel niet letterlijk was afgedrukt of een foto niet geplaatst of overigens terecht of onterecht niet naar de zin was van de schrijver. En toch was ook die verantwoordelijke man, de hoofredacteur, maar een mens, een mens met veel goede wil en begrip voor anderen. Hij was en is een echte gildebroeder, onze Johan Oomen. Het herfstnummer was het laatste, dat onder zijn regie werd geschreven. Het blad is een monument hem ter ere. Het mag van hem niet gezegd worden, maar hij verdient onze luidklinkende lof. Het heilig vuur heeft hij overgedragen aan nieuwe enthousiaste gildebroeders. Het zijn mensen zoals u en ik, echt menselijk, maar met veel goede wil. Het zijn gildebroeders met eigenlijk maar één doel: een goed gildebroeder van hun gilde te zijn. Zij worden ontdekt, genoemd en naar voren geroepen om een taak erbij te nemen, een dienende taak voor hun collega-broeders. Vanaf nu vormen Ad Dams en Jacques Govers uit Waalre de nieuwe hoofredactie. Het welkom aan hen is tegelijk een wens om sterkte, om goedwillendheid, om geduld. Het is een wens om doorzettingsvermogen, wanneer eens niet alles naar wens gaat. De taken zijn gespreid over twee personen, ieder met eigen kwaliteiten, welke het blad ten goede komen. Als de gildebroeders in de federatie medewerking verlenen in het inleveren van artikelen en foto's zal het blad de doelen en kwaliteit kunnen bewaren, abonnees houden en nieuwe aantrekken. Succes zij uw loon!

Lau Huijbers ■

Hartelijk dank voor al het goeds van de afgelopen jaren. Blijf uw gildeblad trouw. Veel succes aan redactie en stichtingsbestuur.

Johan Oomen ■

De redactie dankt Johan Oomen voor alle zorg die hij de afgelopen jaren aan het tijdschrift en daarmee aan het gildewezen besteed heeft. Hij was de spil waar het tijdschrift om draaide, met alles wat daaraan vast zit. Ook de zaken die niet iedereen meteen opvallen, zoals de zorg voor de advertenties en de oproepen aan gildebroeders en -administraties om adreswijzigingen tijdig door te geven. Deze aflevering staat voor een groot deel in het teken van het 60-jarig bestaan van de Noordbrabantse Federatie van Schuttersgilden en is nog wat omvangrijker dan we gewend zijn. Dat zal naar verwachting ook weer het geval zijn bij de volgende. Een reden te meer om te zorgen, dat Uw juiste adres bij onze administratie bekend is. Als redactie kunnen wij er niet om heen, zelf het goede voorbeeld te geven: het nieuwe adres voor Uw correspondentie en artikelen staat linksboven op deze pagina vermeld.

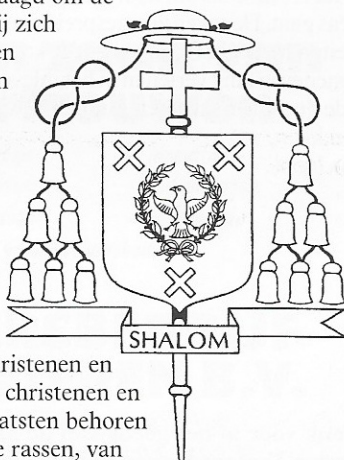
60 JAAR NOORDBRABANTSE FEDERATIE VAN SCHUTTERS-GILDEN

De redactie heeft een twintigtal personen gevraagd om voor dit feestnummer van De Gildetrom een artikel te schrijven, waarbij het gewenste onderwerp of thema voor eenieder was aangegeven. Velen reageerden op tijd; hun bijdrage kunt u hiervolgend lezen. De artikelen die nog worden ontvangen, zullen in een volgend nummer worden gepubliceerd.

DE VARIËTEIT IN CHRISTELIJKE GODSDIENSTEN VAN DE LEDEN VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAP VAN SCHUTTERS-GILDEN

Een opvallende karakteristiek van de gilden is, dat de leden elkaar gildebroeders en gildezusters noemen. Dat houdt veel in. Over het algemeen zijn we nogal zuinig met deze term van broeder en zuster. Alleen in gezinsverband, in gemeenschappen van kloosters en tijdens de eucharistieviering horen we mensen elkaar broeders en zusters noemen. Dat ook leden van de gilden dat doen, dat is iets heel bijzonders. Het geeft de aspiratie aan van de leden, hoe zij met elkaar willen omgaan: als een christelijke getuigenis van naastenliefde. Een oud adagium voor gedrag onder christenen is, dat zij het eens zijn over wezenlijke zaken, elkaar vrij laten waar onzekerheid over bestaat en in alles broederlijke liefde beoefenen. Gilden zijn bij uitstek in staat om hierin een voorbeeld te geven. Dit geldt te meer nu de gilden ook samen gaan optrekken in Europees verband.

De gilden worden uitgedaagd om de realiteit te beleven, dat zij zich moeten presenteren in een samenleving waarin velen niet katholiek zijn, maar wel gedoopt; en dat niet allen gedoopt zijn, maar wel allen kinderen van God zijn. Hierin ligt de uitdaging, dat de gilden kunnen bijdragen aan de goede verstandhouding binnen Europa van katholieken en andere christenen en aan goede relaties tussen christenen en niet-christenen. Tot de laatsten behoren mensen van verschillende rassen, van diverse culturele achtergronden en talen en van allerlei religies. Zullen de gilden in staat zijn aan deze pluriforme samenleving een belangrijke positieve bijdrage te leveren? Die bijdrage moet dan liggen in het uitdragen van de eigen spiritualiteit van het broeders en zusters zijn van elkaar, naar die van broeders en zusters zijn van alle mensen omdat alle mensen kinderen van God zijn. Over het algemeen zijn de gilden in ons land verbonden met de kerk en met het katholieke geloof. Elders zijn zij blijkbaar ook verbonden met andere kerken. De kleurrijke en muzikale aanwezigheid van gilden bij belangrijke gebeurtenissen, waaraan ook niet-christenen participeren geeft de gelegenheid om iets van hun sfeer van vreugde en harmonie van het broeder en zuster zijn over te dragen op de gehele aanwezige gemeenschap. Daarom wens ik de gilden voor de komende jaren overvloedig Gods zegen toe, moed en volharding. ■

NOORD-BRABANT EN DE GILDEN

In 1996 viert en herdenkt Noord-Brabant dat de provincie tweehonderd jaar bestaat. Op 1 januari zal het precies twee eeuwen geleden zijn dat de gekozen vertegenwoordigers van Bataafs Brabant voor hun eerste vergadering bij elkaar kwamen. Daarmee kreeg het grondgebied dat nu Noord-Brabant heet voor het eerst een zelf gekozen bestuur, dat enkele maanden later ook tot de Staten-Generaal werd toegelaten. Het was een uiterst belangrijk moment in onze historie. Omdat het betekende dat Brabant ophield Generaliteitsland te zijn en dezelfde rechten kreeg als de andere gewesten.

De geschiedenis van Noord-Brabant, vanaf het moment dat de provincie in 1796 zelfstandig werd, wordt momenteel op schrift gesteld. Tientallen deskundigen hebben een bijdrage geleverd aan dit wetenschappelijke standaardwerk, dat in 1996 verschijnt. Ik had de gelegenheid een aantal hoofdstukken in te zien. De indruk die daarvan blijft is dat onze provincie in die tweehonderd jaar op alle terreinen van het leven zeer ingrijpend is veranderd. Van een achterstandsgebied aan de periferie van Nederland ontwikkelde Noord-Brabant zich tot de moderne provincie van vandaag, die volop bezig is met het versterken van zijn positie in Europa. Onze voorouders van toen zouden in het Brabant van nu nog maar weinig herkennen. Want in de loop van die twee eeuwen heeft van alles wat voor hen waarde had maar heel weinig de tand des tijds weten te weerstaan.

Toch staan in die totaal vernieuwde Brabantse samenleving van vandaag onze gilden fier overeind. De tijd kreeg geen vat op deze instituties, de oudste nog bestaande verenigingen van onze gewesten, waarvan een aantal moeiteloos zeven eeuwen omspannt. Wat is daarvan het geheim, is de vraag die niet alleen ik mij zal stellen. Het antwoord denk ik te hebben gevonden bij dr. Eugène van Autenboer, een groot kenner van de gilden. En wel in het voorwoord bij zijn in 1993 verschenen standaardwerk "De kaarten van de schuttersgilden van het Hertogdom Brabant". Van Autenboer stelt daar vast dat de gilden alle oorlogen en andere rampen in onze geschiedenis hebben overleefd, doordat zij gegroeid zijn uit een innerlijke behoefte van de mens, die zo aan zijn bezorgdheid voor het welzijn van de gemeenschap gestalte gaf. De gilden floreerden niet alleen in tijden van voorspoed, maar boden hun leden ook een veilige toevlucht in perioden van armoede, onderdrukking en misère. De accenten van hun activiteiten verlegden ze als de tijd daarom vroeg, maar ze bleven trouw aan hun sociale, recreatieve en godsdienstige doelstellingen.

De diep gevoelde menselijke behoefte het welzijn van de gemeenschap te dienen is van alle tijden. Daarom blijven, ook in het Brabant van de toekomst, de gilden jong, gehecht als ze zijn aan hun oude principes, die ze steeds weer aanpassen aan de eisen van de tijd. ■

mr. F.J.M. Houben,
Commissaris der Koningin

WATERS Reeds 60 jaar makers
van vaandels, vendels
en andere gilde-
attributen

Joke Willigers,
Zand 33, 5721 SM Asten (Liessel) (0493) 34 25 68

Mgr. dr. M.P.M. Muskens,
bisschop van het bisdom Breda

DE ACCEPTATIE VAN VROUWEN IN HET GILDE EN DE ERVARINGEN MET DEELNAME VAN VROUWELIJKE GILDELEDEN AAN KRINGWEDSTRIJDEN

Over dit thema is op kring- en federatieniveau veel en heftig gediscussieerd. Waarom eigenlijk? Er zijn altijd vrouwen in het gilde geweest; geen enkele activiteit of festiviteit, of de vrouwen worden ingeschakeld of nemen deel. Zij het dan meestal wel op de achtergrond of soms prominent tot meerdere eer en glorie van de gildekoning. Dat de gildezuster fanatiek het zilver poetst ligt voor de hand, maar dat zij zelf zilver verdient en wint ... dat kan blijkbaar niet. Hoewel niet bij iedereen: voor de ene gildebroeder is het een probleem en voor de andere is het vanzelfsprekend. Een aantal gilden van Het Kwartier van Oirschot heeft een dansgroep en die vinden de deelname van gildezusters vanzelfsprekend; ander gilden zijn meer mannengilden en dat is hun goed recht. Gilden zijn en blijven autonoom en interpreteren naar eigen inzicht hun reglement of caert en passen hun reglementen zonnodig aan, aan de tegenwoordige tijd. Zo blijven zij een bloeiend levendig gilde. Het ligt dan ook voor de hand dat er in onze kring vragen kwamen over deelname van vrouwen aan de wedstrijden tijdens gildefeesten. Het was op de gedenkwaardige najaarsvergadering van 1992, de laatste algemene vergadering onder voorzitterschap van Jan Mes, de voorvechter van vrouwen in het gilde, dat het onderwerp ter sprake kwam en in stemming werd gebracht. Men is het er unaniem over eens dat er voortaan in de kring voor de vrouwen geen aangepaste wedstrijden met bijvoorbeeld huishoudelijke prijzen zullen worden gehouden en dat de dames aan alle wedstrijden mee kunnen doen. Voorwaarde is wel dat de dames, net als de heren, in de optocht meelopen in gildetenue, bijvoorbeeld met hoed en sjerp. Natuurlijk kwam deze beslissing niet zo maar ineens tot stand; ze was duidelijk "voorgekookt". Het bestuur, onder leiding van Jan Mes had in het voorjaar in een bijeenkomst met de hoofdlieden van de kring het probleem aan de orde gesteld en er langdurig over van gedachten gewisseld. Alle voor en tegens werden besproken; men was het erover eens: een gilde dat dames in zijn gelederen heeft of zal hebben is daar vrij in en de dames zullen aan alle wedstrijden mogen deelnemen. Geen onderscheid, geen aparte wedstrijden, geen verkleedpartijen, geen camouflage, geen oogluikend toestaan meer, maar frank en vrij mogen de dames zich presenteren. In de praktijk verloopt het prima, zonder problemen, alsof het nooit anders is geweest, met alom positieve reacties, zowel bij de deelnemers als bij de toeschouwers. De vrouwelijke noot fleurt de wedstrijden op. Behalve bij federatiewedstrijden: daar wordt de vrouwelijke noot gevolgd door ... diskwalificatie (reglement is reglement). Onbegrijpelijk voor een buitenstaander, bijna onverteerbaar voor een insider. Er is geen grote toeloop van dames ontstaan, maar de weg is open en er zijn geen belemmeringen meer, tenminste als ze niet aan wedstrijden buiten de kring deelnemen! Waar wacht onze illustere federatie op? Hier kan geschiedenis geschreven worden; hier kan een bewijs van "levend zijn" afgegeven worden. Het moet voor de andere kringen van de federatie toch niet moeilijk zijn om met hun gilde-overheden in overleg te gaan zoals Het Kwartier van Oirschot dat deed. [Redactie: Daar wacht onze illustere federatie op; zie toespraak federatievoorzitter]. Kijk eens naar de andere federaties in landen om ons heen; wij worden verbaasd aangekeken als we het onderwerp aanroeren. Zelfs bij het koningschieten van de EGS doen de dames mee. Is het op zich al niet vreemd te moeten discussiëren over de vraag of de vrouw wel "volwaardig" lid kan zijn? Hopelijk worden we het snel eens en kan er een einde komen aan de al jaren durende soms hoogoplopende discussie. ■

Hans Schreuder,
voorzitter van de Kring van Schuttersgilden Het Kwartier
van Oirschot

DISTRICTEN: GEVAAR VAN OF NEIGING TOT ORGANISATORISCHE LOGHEID, DIFFERENTIATIE, VERSPLINTERING?

Wanneer men van buitenaf naar het Noordbrabantse gildewezen kijkt, kan men de indruk krijgen dat we hier te maken hebben met een hechte, trapsgewijs opgebouwde organisatie: een provinciale federatie bestaande uit zes kringen; een enkele kring weer verdeeld in districten en daarin als "onderdelen", om zo te zeggen als "plaatselijke afdelingen", de verschillende gilden. Maar dat is feitelijk helemaal niet het geval; veeleer juist het omgekeerde. De gilden bestonden, zoals bekend, al eeuwen voor er zelfs maar sprake was van een kring, bond of federatie. En al lang tevoren al zochten de gilden elkaar op om feesten te organiseren en om wedstrijden te houden. Voor een goed onderling contact en voor een regelmatige broederlijke omgang met elkaar is het uiteraard van belang dat het aantal beperkt is en dat de onderlinge afstanden niet te groot zijn. Dit laatste gold vooral in de tijd dat de mobiliteit, vergeleken met de huidige situatie, erg klein was.

Vandaar dat, met name in Kempenland, groepjes van gilden die bij elkaar in de buurt zaten, elkaar vonden in gezamenlijke activiteiten die zo nu en dan georganiseerd werden. Nadat in 1935 de Bond van Schuttersgilden Kring Kempenland was opgericht, werden die groepjes niet opgeheven - zo officieel bestonden ze overigens ook weer niet - maar kwam men geleidelijk tot een indeling van vier, na 1950 vijf, min of meer geografisch opgezette districten: noord, zuid, oost, west, centrum (gemeente Eindhoven), met in elk district ongeveer tien gilden. De districten van Kempenland zijn ingesteld om puur praktische redenen, het zijn geen bestuurslagen of hiërarchische schakels tussen kringbestuur en de leden (de gilden). In de statuten worden ze niet apart genoemd; alleen zegt artikel 9 dat de districtsraadsheren lid zijn van het kringbestuur. Het huishoudelijk reglement geeft de regionale indeling en zegt vervolgens in artikel 3: De districten zijn slechts organisatorische onderdelen van kring Kempenland en geen zelfstandige lichamen. Zij kunnen echter, voor zuivere districtsbelangen, regelingen treffen in overleg met het kringbestuur.

Voor een grote kring als Kempenland met ruim vijftig gilden zijn de voordelen van het districtensysteem duidelijk:

De interne communicatie binnen de kring wordt erdoor versneld en vergemakkelijkt.

Het onderling contact tussen de gilden kan intensiever en frequenter zijn in een kleine groep.

Districtsfeesten hebben een intiemer karakter dan de grote kringdagen en kunnen ook eenvoudiger, ook door kleinere gilden, worden georganiseerd.

De algemene kringvergaderingen (twee maal per jaar) met zo'n vijftig afvaardigingen van wel drie man lenen zich niet gemakkelijk voor een wat diepere discussie over hangende problemen en lopende zaken.

De districtsvergaderingen hebben hier een belangrijke taak: de agendapunten in kleiner verband voor te bespreken en met concrete conclusies, vragen en opmerkingen naar de kringvergadering te komen. Bepaalde problemen, situaties, suggesties, uit afzonderlijke gilden kunnen via de districtsraadsheren directer en vollediger in het kringbestuur aan de orde worden gesteld. In een kring van vijftig gilden komen zeer frequent gelegenheden voor, waarbij het bestuur geacht wordt aanwezig te zijn: jubilea, traditionele feesten, begrafenissen, etcetera. Waar noodzakelijk kan de districtsraadsheren het bestuur vertegenwoordigen.

Er bestaat echter geen "districtsbestuur". Het is in feite zo, dat een vijftal leden van het kringbestuur hierin zitting hebben, speciaal om de belangen van een - hun - district daarin te behartigen en om mededelingen, besluiten en voorstellen vanuit het kringbestuur door te leiden naar, en te bespreken met de gilden uit het district. ■

Henk Luiten,
voorzitter van de Bond van Schuttersgilden Kring
Kempenland

HOOFDLIEDENDAG

14 OKTOBER 1995

Met een plechtige eucharistieviering in de kathedrale basiliek van Sint Jan werd de hoofdliedendag goed ingezet. Monseigneur Ter Schure ging hierin voor en het gilde van Onze Lieve Vrouwe en de Heilige Willibrordus uit Wintelre verzorgde de gildceremonie. Het middagprogramma vond plaats in het provinciehuis. De expositie in de grote hal stond in het teken van hobby's van gildebroeders. Helaas waren er niet veel inzendingen met dit thema, zodat ook andere zaken waren toegelaten die niets met dit thema te maken hadden. Het valt op dat de belangstelling voor de hoofdliedendag steeds groter wordt. De grens van 400 personen werd overschreden en met dit aantal de capaciteit van het restaurant (350 personen). Maar met passen en meten kon iedereen toch aanschuiven. In het provinciehuis ving het middagprogramma aan met de feestrede van de federatievoorzitter, de heer E. van Bouwdijk Bastiaanse. Hij wenste een kritische blik te werpen op 60 jaar federatieve geschiedenis van de federatie:

"Gerelateerd aan de eeuwenoude historie van de gilden betekenen deze 60 jaar niet veel. Na eeuwenlang een solitair en dorpsgericht bestaan te hebben geleid in de directe dorpsgemeenschap, was er toen kennelijk de behoefte om zich aaneen te sluiten, eerst in bonden c.q. kringen en in 1935 ook in de federatie. De voortschrijdende en de steeds meer geavanceerde mogelijkheden tot mobiliteit en communicatie waren daarin slechts de technische hulpmiddelen. Afgezien daarvan was er blijkbaar de innerlijke drang om in diversiteit naar aard en streek en in autonomie der gilden toch in een breder kader te gaan samenwerken met de katholieke godsdienst als richtsnoer. Het is niet aan mij om over dit fenomeen op de hoofdliedendag een referaat te houden; ik mis daartoe ten enenmale de cultuur-historische expertise.

Wel is het nuttig om bij het bereiken van deze 60-jarige mijlpaal even afstand te nemen en kritisch de afgelopen 60 jaar onder de loupe te nemen. Niet zo zeer chronologisch op de gebeurtenissen dan wel om te zien hoe de doelstellingen, eertijds geformuleerd, zijn nageleefd en uitgedragen, of wellicht om te constateren dat ons handelen in negatieve zin heeft uitgepakt. De federatie bestaat bij de gratie van de kringen en die weer, bij de gratie van de gilden als autonome eenheid in deze "horizontale hiërarchie". Deze aanduiding staat in dit kader voor "samenwerking met respect voor elkaars eigenheden" en niet voor "opgelegde wetgeving van bovenaf". Zo er een wetgeving is die wij kennen, vertaald in bijvoorbeeld een wedstrijd-reglement, dan is die in onderling overleg vastgesteld en zeker niet opgelegd. Dit is een goede zaak en het impliceert tevens dat eenieder heeft aanvaard (op basis van vrijwilligheid en een meerderheidsbesluit) zich hieraan te houden, soms tegen persoonlijke opvattingen in. De federatie in al haar geledingen wil geen elitaire groep gildebroeders zijn "die het voor het zeggen hebben". Integendeel, het zijn gildebroeders, uit uw midden gekozen, die uw wensen en uw noden inventariseren en in kritisch overleg en met terugkoppeling naar u toe, trachten te komen tot praktische reglementen, bepalingen en wat dies meer zij. Deze blijven echter instrumenten, te gebruiken voor goed samenspel. Deze reglementen en bepalingen mogen niet verworpen tot starre en logge fundamente van een instituut dat federatie heet. Beschouw ze als meubelen in een beschuttend cascobouwwerk, federatie genaamd. En die hierin op eigentijdse wijze kunnen worden geschikt, maar wel onder de basis-cascobouw die eenduidig is bepaald door de in de federatieve statuten vastgestelde normen 60 jaar geleden, namelijk:

"De broederschap tussen de gildebroeders, welke broederschap van oudsher is gebaseerd op de Heilige Schrift in verbondenheid met de Rooms Katholieke Kerk en op welke

broederschap elke gildebroeder persoonlijk aanspreekbaar dient te zijn."

Het is echter zonneklaar dat zestig jaar na deze formulering die min of meer een geloofsbelijdenis inhield, de geloofsbeleving intussen is geëvolueerd (volgens de progressieven) dan wel is afgekald (volgens de behoudenden). Beide waardeoordelen zijn zeer subjectief en worden gehanteerd naar gelang de persoonlijke geloofsbeleving. Naar mijn mening is dit van ondergeschikt belang in de hiervoor geschetste basis-cascobouw. Allen die van katholieken huize zijn, in al hun schakeringen, kunnen een zeer goed onderkomen vinden in deze cascobouw. Wellicht, gestaafd door praktijkvoorbeelden, is dit gezichtspunt ook uit te breiden tot niet-katholieke christenen. Ik moge in deze, monseigneur Muskens citeren, die als geestelijk raadsman van de EGS, in relatie tot de diversiteit van christelijke religies van de aangesloten gilden en schutterijen stelt: "Een oud adagium voor gedrag onder christenen is, dat zij het eens zijn over wezenlijke zaken, elkaar vrij laten waar onzekerheid over bestaat en in alles broederlijke liefde beoefenen. Gilden zijn bij uitstek in staat om hierin een voorbeeld te geven. Dit geldt te meer nu de gilden ook samen gaan optrekken in Europees verband." Einde citaat.

Ook zal het u in de eerder genoemde passage van de federatiestatuten en wellicht ook in overeenkomstige passages van de kringstatuten zijn opgevallen, dat er uitsluitend gesproken wordt over "gildebroeders". Zestig jaar geleden was het in die tijdgeest blijkbaar vanzelfsprekend; men onderkende toen formeel geen gildezuster-leden, hoewel die er in sommige gilden van oudsher zijn. In de afgelopen decennia is het fenomeen "vrouw in het gilde" telkenmale opgedoken in de kringen van schuttersgilden en uiteraard ook in de federatie. Ook in dit opzicht zijn de inzichten aan verandering onderhevig. In kring Kwartier van Oirschot is men recentelijk tot een consensus gekomen en is de vrouw in het gilde volledig geaccepteerd. In andere kringen is de discussie nog gaande; ook hier is eigentijdse schikking van de meubels in het federatiegebouw aan de gang. Ten aanzien van de federatieve werkingssfeer is het noodzakelijk om in dit kader de algemene richtlijn, inzake het mogen deelnemen aan wedstrijden op kringoverschrijdende gildefeesten uitsluitend door gildebroeders, te toetsen aan de realiteit en niet de ogen te sluiten voor het feit of te verdoezelen, dat er nu eenmaal vrouwelijke gildeleden zijn.

Hebben wij in het verleden misschien drogredenen aangevoerd om vrouwelijke gildeleden uit te sluiten van deelname aan deze wedstrijden? Daar moeten wij ons op bezinnen. Lange tijd leek het of er om deze hete brij werd gedraaid, of werden er halfslachtige bepalingen geïntroduceerd.

Onlangs is deelname van vrouwelijke gildeleden in het federatiebestuur wederom aan de orde geweest. Via uw kringvergaderingen zult u er in de zeer naaste toekomst mee worden geconfronteerd en zal uw mening worden gevraagd. En baseer uw mening dan op eerlijkheid en zuiverheid van intermenselijke relatie.

Let wel, er zijn twee zaken die spelen: ten eerste het gidelidmaatschap van vrouwen en ten tweede de toelating van deze vrouwen op kringoverschrijdende gildefeesten zoals landjuwelen en vrije gildefeesten. De toelating van de vrouw als gidelid is een zaak die uiteindelijk alleen door het betreffende autonome gilde wordt bepaald.

Het kringbestuur kan en mag zich hierin uitsluitend informatief en adviserend opstellen, maar moet zeer zeker aandringen op de hoogst mogelijke zorgvuldigheid in de besluitvorming. Het functioneren van zo'n gilde, in uiterlijke verschijningsvorm maar ook in andere zaken zal door toelating van vrouwen zeker veranderen.

De toelating van vrouwelijke gildeleden aan wedstrijden op kringoverschrijdende gildefeesten, (waar het federatiereglement onverkort van kracht is), is een zaak die de kringen en de federatie aangaat, in wezen dus het samenwerkingsverband van de Brabantse gilden. En in de besluitvorming hierin

mogen evenmin drogredenen worden gehanteerd. Er zou in de reglementering in wezen geen onderscheid mogen worden gemaakt tussen mannelijke en vrouwelijke leden.

Op kringniveau zijn kring specifieke afwijkingen van het federatiereglement toegestaan.

Gilde-overheden en kring-overheden, ik moge verzoeken deze materie zorgvuldig in uw gremia te bespreken opdat dit steeds heter wordende hangijzer ons op de duur niet zal verschroeien, maar door onderdompeling in redelijke argumenten moge afkoelen en dienen als staalharde kapstok voor een nieuw samenwerkingsverband op gildefeesten in de toekomst. Dan zullen de eerste zestig mannelijk georiënteerde federatieve jaren bevredigend kunnen worden afgesloten en gaan we vernieuwend doch gestoeld op het wezenlijke van onze tradities een volgend tijdperk in.

Gildezusters en gildebroeders, de organisatie heeft mij krap een half uur toegemeten voor mijn feestrede. Ik kan dan ook maar summier ingaan op enkele zaken die in het afgelopen jaar gespeeld hebben en waarvan er één is die vooral in schutterskringen zeer veel beroering heeft veroorzaakt: namelijk de loodbelasting van het milieu door gewerschietende gilden. Via ons blad De Gildetrom bent u in grote lijnen op de hoogte gehouden van de voortgang in en het resultaat van de intensieve besprekingen met het ministerie van VROM, met het onderzoeksbureau van TNO en met andere overheidsinstellingen. Het resultaat, vervat in een zogenaamde circulaire en gericht aan de gemeenten en provinciale samenwerkingsverbanden is per 1 september in werking getreden. De eisen die aan de schietinrichtingen gesteld worden zullen ongetwijfeld een impact hebben op uw schietmethodiek en menig gilde voor financiële en technische problemen plaatsen.

De technische problemen kunnen de gilden met hun inventiviteit ongetwijfeld oplossen. De kosten van ricochetvaarders en kogelvaarders zijn beduidend lager dan aanvankelijk twee jaar geleden werd gesteld; ook hier moet een mouw aan te passen zijn. Voor de gilden die alleen met het geweer schieten op hun een- of meerjarig koningschieten, is een passende modus gevonden. Zij behoeven alleen te voldoen aan de veiligheidseisen; het gebruik en dus de aanschaf van relatief dure kogelvaarders is derhalve niet verplicht. Van de ministeriële circulaire zullen ten behoeve van de schietcommissies en de met geweer schietende gilden kopieën beschikbaar komen die u via uw kring schietcommissie of kringsecretariaat zult ontvangen. Ook zullen de schietcommissies informatieve bijeenkomsten houden. Als vervolg op de inwerkingtreding zullen de gemeenten nieuwe hinderwetvergunningen moeten afgeven die, zoals wij hebben ervaren, de draagkracht van menig gilde te boven gaan. In de naaste toekomst zal met de gemeenten hierover moeten worden overlegd teneinde tot betaalbare kosten te komen. Een eerste poging daartoe bij de overkoepelende Vereniging van Nederlandse Gemeenten, afdeling Vereniging Brabantse Gemeenten, is helaas gestrand; er zal derhalve rechtstreeks met de autonome gemeenten moeten worden onderhandeld, door de gilden, door de federatie of met steun van de federatie. De zeer acceptabele resultaten die bereikt zijn en die tot uiting komen in de circulaire van het ministerie VROM, hebben de gilden voor een zeer groot deel te danken aan de positieve wijze waarop het ministerie de onderhandelingen met de werkgroep van de federatie heeft gevoerd. In het bijzonder moge ik van het ministerie de heer Dorgelo noemen, die op beheerst vriendelijke wijze de vergaderingen leidde en in het begin de vaak hete gemoederen met een haast verontschuldigende glimlach wist te sussen. Een andere sleutelfiguur was de heer Leget, in die tijd werkzaam bij het onderzoeksbureau van TNO, die in den beginne wat onwennig in de schuttersgemeenschap rondkeek, maar gaandeweg steeds meer betrokken raakte in onze zorg over het Brabantse schieten. Hoewel hij een Boven-Moerdijker is, heeft hij zich steeds als "innen echten Brabantsen mens" ingezet om voor de schutters het onderste uit de

ministeriële kan te halen, hierbij geholpen door de heer Dorgelo. Mijnheer Dorgelo en mijnheer Leget, hoewel de begeleidingscommissie nog niet formeel is opgeheven, stoelt uw aanwezigheid hier niet als leden van deze commissie, maar - ik durf te stellen - als vrienden van de gilden. En vrienden mogen elkaar aardige dingen zeggen; dat heb ik bij deze dus gedaan. Maar ook wil ik deze vriendschap onderstrepen met een klein liquide blijk van dank, door u elk een fles met het geestrijke "Liempds Sneveltje" aan te bieden, hetgeen hopelijk niet in conflict is met de ministeriële circulaire inzake het aannemen van geschenken. Ook uw echtgenoten wil ik gaarne bedanken met een bloemetje.

De technische commissies vormen een onmisbaar deel in het federatief functioneren. Zij worden bemand en geleid door bevlogen gildebroeders en op een welhaast professionele wijze. En dat gebeurt in vrije tijd en met een inzet en enthousiasme waarvan misschien enkele echtgenoten zouden hebben kunnen zeggen: "Da zou'oe veur oewen boas nooit doen".

Het fantastisch georganiseerde federatietoernooi in het trommen, vendelen en bazuinblazen te Elshout is het trefende resultaat van zo'n inzet, evenals het gewerschiettoernooi te Beek en Donk. Het is alleen jammer dat de belangstelling uit sommige kringen minder is dan gewenst. In Elshout heeft de federatie de dank aan al deze harde werkers mede tot uiting willen brengen in het onderscheiden met het zilveren schild van de federatie van een van de voortrekkers, Frits van Beek, die de trom-blaascommissie na een zeer werkzaam voorzitterschap heeft verlaten.

Door de inzet van de trom-blaascommissie en van de vendelcommissie zullen er op het Europees koningschieten en schutterstreffen in Haaksbergen op 31 augustus en 1 september volgend jaar, wedstrijden kunnen worden gehouden in deze disciplines. De eerste afspraken in deze zijn reeds gemaakt met de organisatie. Het is mooi dat in het wedstrijdprogramma dat overwegend geënt is op het schieten, de tamboers en vendeliers ook aan bod komen. Wij wensen de organisatoren veel succes toe in het organiseren van onze wedstrijddisciplines.

Ook de Studie-, Archief- en Tentoonstellingscommissie zal met een nieuwe voorzitter verder moeten. Gerard Steyns draagt het voorzitterschap over aan Tony Vaessen.

Gerard kennen wij allen als een zeer aimabel persoon, die op beminnelijke wijze en erudiet de commissievergaderingen leidde en die altijd in alle openheid de diverse meningen aan bod liet komen. Wij betreuren het dat Gerard te kennen heeft gegeven, het roer over te dragen. In zijn geschreven ontslag-aanbieding memoreert hij wat zijn leidraad is geweest in de jaren dat hij de commissie voorging. Die passage willen wij als hommage aan Gerard gaarne citeren: "Ik ben eerlijke discussie over gevoelige onderwerpen nooit uit de weg gegaan en dat heeft ook wel eens pijnlijke momenten opgeleverd, maar het heeft mij zeker niet in die mate geraakt, dat mijn beslissing om te vertrekken er wezenlijk door versneld zou zijn. Wel denk ik dat het goed zal zijn als een ander de leiding van de dialoog in de SAT-commissie overneemt, omdat ik toch een zekere vermoeidheid en een gevoel van het wel gezien te hebben bij mijzelf (en wellicht ook wel bij anderen ten aanzien van mij) constateer. Dus om in de commissie te bevorderen, wat ik zelf zo voorsta, namelijk open, constructief en geëngageerd praten over en werken aan dat wat wezenlijk is in het gildewezen, dien ik nu op te stappen.

En dat doe ik met een zodanig plezierig gevoel, dat ik er de inspiratie uit put om in de toekomst nog van alles, zeker op het terrein van mijn professie, ten behoeve van de Brabantse gilden te willen blijven doen. In die zin blijf ik voor zover mijn tijd het toelaat te uwer beschikking." Einde citaat.

Bij dit commissie-afscheid zijn wij toch blij dat Gerard met zijn brede kennis van het gildewezen beschikbaar blijft, al is het in het tweede echelon. Gerard, hartelijk dank, mede namens het federatiebestuur.

Ten teken van onze zeer grote waardering moge ik mededelen dat het federatiebestuur unaniem en met enthousiasme heeft besloten om jou het Zilveren Schild van Verdienste van de Noordbrabantse Federatie van Schuttersgilden toe te kennen. Ik wil dit versiersel dan ook met het grootste genoegen bij je opspelden. Er is nog plaats genoeg op je sjerp en ondanks het feit dat je de eenvoud in gildetenue-uitmontering predikt, hopen wij dat je het als teken van onze dank wilt dragen. Mevrouw Steyns, onze dank dat u Gerard in al die jaren ten bate van het gildewezen hebt gesteund. Ik moge u hiervoor gaarne een bloemetje aanbieden.

De voorzitter eindigde met de aankondiging dat dit de laatste keer was dat hij als federatievoorzitter de hoofdlieëndag had geleid. Hij treedt volgend jaar af en vertrouwt er op dat zijn opvolger even loyaal tegemoetgetreden wordt als hijzelf loyaal werd bejegend in de elf jaren van zijn voorzitterschap.

Hierna kreeg de president van de Europese Gemeenschap van Schuttersgilden, graaf t'Kint de Roodenbeke het woord. Hij deelde mede dat, op voordracht van het bestuur van de EGS, in de Algemene Vergadering van de EGS te Haaksbergen is besloten, onze federatievoorzitter op te nemen in de Ere-Raad van de Europese Gemeenschap, als blijk van waardering voor zijn kritische inzet voor het gildewezen. Mevrouw Van Bouwdijk Bastiaanse ontving een bloemetje. In zijn dankwoord kon de verraste voorzitter toch niet nalaten ook nu weer een kritisch geluid te laten horen op de toespraken tijdens het EGS-symposium te Haaksbergen. Hij waarschuwde ervoor geen politieke zaken te laten sluipen in de activiteiten van gilden en schutterijen.

Met enige badinerende liedjes op het gesprokene door gildebroeder-troubadour Henk Habraken werd dit programma-onderdeel afgesloten.

Na de koffietafel opende volksmuziekgroep De Engeltjes uit Liempde het middagprogramma met enige liedjes.

Hierna was het woord aan professor Nissen, als buitengewoon hoogleraar in de leerstoel "Cultuur in Brabant in sociaal-wetenschappelijk en historisch perspectief, met inbegrip van de volkscultuur", verbonden aan de Katholieke Universiteit Brabant. Wegens de lengte van de lezing zal volstaan worden met een samenvatting; de complete tekst is voor belangstellenden bij de redactie te bevragen.

Wie zijn en waren onze gildebroeders door de eeuwen heen?

Onderzoek naar schuttersgilden

Over de geschiedenis van de schuttersgilden is, in en buiten Noord-Brabant, al veel geschreven. In 1972 stelde gildebroedere Johan Oomen al een Bibliografie der Noordbrabantse Schutsgilden samen, die met publicaties in De Gildetrom regelmatig werd aangevuld. Ook buitenstaanders, niet-gildebroeders en zelfs niet-Brabanders leverden hun bijdragen en gaven als buitenstaander een andere visie. Hierbij moet zeker het werk genoemd worden van J.A. Jolles, een geboren Zeeuw, archivaris en bibliothecaris te Arnhem, die in zijn vrije tijd Brabant doorreisde om zijn in 1933-1934 verschenen tweedelige standaardwerk 'De schuttersgilden en schutterijen van Noord-Brabant' te kunnen samenstellen. Vele gildebroeders hebben ervaringskennis over het gildewezen. Wanneer deze insiders samen gaan werken met de buitenstaanders bij de bestudering van een cultuurverschijnsel als het gildewezen, kunnen zij elkaar corrigeren en aanvullen. In het onderzoek zijn vele brede onderzoeken gedaan. Enkele thema's kregen bijzondere aandacht. Gedegen onderzoek is bijvoorbeeld gedaan aan de institutionele kanten van de gilden: hun 'caerte' of reglement, zoals vastgelegd in het machtige document dat dr. Eugene van Autenboer heeft laten verschijnen over 'De kaarten van de schuttersgilden van het Hertogdom Brabant 1300-1800'. Ook vindt men in de gedenkboeken van de gilden veel informatie over de ver-

schijningsvorm, over de attributen, over de specifieke activiteiten van de gilden en over hun sociale en kerkelijke uitingen van dienstbaarheid.

Gilde en identiteit

Waar we minder over weten is de identiteit van de gildebroeders en hun binding met het gildewezen; wie waren onze gildebroeders en waarom waren ze dat?

Er is wel eens fel gedebatteerd over de sociale, religieuze en culturele identiteit van de gilden, en vooral over het zoeken van een antwoord op de vraag wat die identiteit nu, in onze tijd en in de toekomst zou moeten zijn. Deze aspecten zijn in diverse lezingen op de hoofdlieëndag naar voren gebracht. Na het verschijnen van de boeken van Alfons Ising en Willem Iven - die de gilden vanuit de invalshoek als buitenstaander bekeken - is er een felle pennestrijd gevoerd, onder andere in het tijdschrift Brabantia. Ook lijkt het zoeken naar identiteit een bijna modicus thema te worden op allerlei niveaus en in allerlei kringen buiten de gilden. Zo wordt er bijvoorbeeld gesproken en geschreven over de regionale identiteit in een globaliserende cultuur. Historici en cultuurwetenschappers worden soms wat prikkelbaar als het woord 'identiteit' weer valt, vooral wanneer het om nationale identiteiten gaat. Dat begrip lijkt zich immers te gemakkelijk te lenen voor ideologische manipulatie. Vorig jaar opende de Duitse bondskanselier en historicus Helmut Kohl een congres van historici met een rede over de 'nationale identiteit van Europa'. De historicus Rudolf Walthers had in een artikel in weekblad Die Zeit al gepleit om dit begrip 'nationale identiteit' niet langer te gebruiken. Collectieve identiteiten zijn immers, zo zei hij, doorgaans geprojecteerde waanbeelden, die grote groepen maken van zichzelf en van anderen, om in de luwte van die waanbeelden hun particuliere belangen door te drukken. De manier waarop waanbeelden van culturele en religieuze identiteit in het voormalige Joegoslavië misbruikt worden, geven ons daar een afschrikwekkend voorbeeld van. Het beriep identiteit is ook nuchter te bekijken: de identiteit van iets of iemand wordt bepaald doordat hij een aantal kenmerken gemeen heeft met andere vertegenwoordigers van dezelfde groep. Maar hij is tegelijkertijd herkenbaar doordat hij zich met die kenmerken onderscheidt van vertegenwoordigers van andere groepen. De vraag naar de identiteit van gildebroeders is vanuit dit gezichtspunt een vraag naar gemeenschappelijke patronen in hun sociale en culturele achtergrond, naar de gemeenschappelijke kenmerken in de band die zij met het gilde hebben. Het is dan niet de vraag naar de individuele, misschien diep persoonlijke motieven die geleid hebben tot hun toetreding tot het gilde, maar naar de gemeenschappelijke motieven die in een bepaalde periode van de geschiedenis het lidmaatschap van het gilde beïnvloedden, naar de collectieve achtergronden die de samenstelling van de gilden in verleden en heden mee bepalen.

Voor outer en heerd?

Werd of wordt iemand lid, doordat hij wordt aangesproken door de idealen van het gildewezen? Idealen die bijvoorbeeld in verheven bewoordingen in de caerte te vinden zijn en die wij geneigd zijn samen te vatten als 'dienstbaarheid aan outer en heerd'. Dat is niet waarschijnlijk. De meeste gildebroeders zullen de caerte pas gelezen hebben nadat zij lid waren. De leuze "voor outer en heerd", ontleend aan een spreuk van klassieke schrijver Cicero (pro aris et focis) kent men in gildekringen pas sinds het eind van de achttiende eeuw, tijdens het verzet in de Zuidelijke Nederlanden tegen de hervormingen van de Oostenrijkse keizer Jozef II. In de Zuidelijke Nederlanden opereerde in die tijd een geheim, door de geestelijkheid gesteund genootschap Pro Aris et Focis, dat een rol speelde in de Brabantse Omwenteling van 1789. De op deze manier omschreven gilde-idealisme zijn waarschijnlijk te abstract om mensen rechtstreeks te kunnen motiveren tot het besluit zich aan te sluiten bij een gilde.

Sociale ruil

De sociale ruil: de uitwisseling van niet-materiële goederen, zoals eer, vriendschap, waardering, dank, erkenning, achting, prestige, broeder- en zusterschap, spelen blijkbaar een doorslaggevende rol in het lid zijn van een vereniging. Ook bij de gilden loopt dit als een rode draad door de geschiedenis. Het lidmaatschap van een vereniging geeft identiteit; men hoort ergens bij.

Familie en dorp

Door de sociale ruil kreeg men een identiteit, die in hoge mate werd bepaald door de relatie van het gilde tot andere sociale kringen. Twee sociale kringen lijken hierbij van doorslaggevend belang te zijn geweest: de familie en de lokale gemeenschap. Het gildelidmaatschap lijkt in vele plaatsen van generatie op generatie te zijn doorgegeven. Door het lidmaatschap van het gilde schaarde men zich in een familietraditie. De kronieken en genealogieën van de gilden geven daar vele voorbeelden van. Maar ook een tweede sociale kring is van belang in verband met de vraag naar identiteit van gildebroeders: de lokale gemeenschap. Men wist zich vaak door het lidmaatschap verbonden met de plaatselijke gemeenschap. Een gilde was vaak de enige vorm van georganiseerde en tegelijk vrijwillige sociabiliteit in een dorp, vaak naast een uitgesproken kerkelijke devotiebroederschap. Ook de gildefeesten spelen een belangrijke rol, doordat zij gelegenheid bieden tot sociale contacten. De lokale gemeenschap viert op gildefeesten zijn plaatselijke eigenheid, zijn gemeenschapsbewustzijn.

Wij weten het dus nog niet

Veel in het voorgaande is gebaseerd op vermoedens en veronderstellingen, die weliswaar zijn gebaseerd op literatuur over de gilden, maar die een verder onderzoek verdienen alvorens wetenschappelijke waarde te krijgen. Daarom hebben enkele in het gildewezen geïnteresseerden uit de Stichting Brabants Heem en enkele historisch geïnteresseerden uit het gildewezen het initiatief genomen tot een vergelijkend onderzoek naar voorgaande thematische vragen zoals: wie waren er lid van de gilden; waarom waren zij lid; bestond er een familietraditie; vertegenwoordigden de gilden de plaatselijke gemeenschap of bepaalde groepen daaruit. Het is de bedoeling om in zo'n tien plaatsen, evenwichtig verspreid over de provincie, hierover een onderzoek te doen. Hiertoe zullen plaatselijke werkgroepen worden geformeerd, bij voorkeur en zo mogelijk bestaande uit vertegenwoordigingen van Stichting Brabants Heem en van de gilden. Ter coördinatie en ondersteuning van deze lokale groepen is er een centrale werkgroep gevormd uit leden van de Stichting Brabants Heem en leden van de Studie-, Archief- en Tentoonstellingscommissie van de Noordbrabantse Federatie van Schuttersgilden. De lokale werkgroepen tracht men nog dit jaar te formeren; het onderzoek zal het komende jaar starten. De werkgroepen zullen de gilden benaderen voor de nodige informatie. Mocht u nu al uw medewerking willen toezeggen, dan kunt u contact opnemen met de federatieve SAT-commissie. Het ligt in de bedoeling de resultaten van dit onderzoek te presenteren tijdens een provinciale manifestatie in het kader van de viering in 1996 van het tweehonderdjarig bestaan van de provincie Noord-Brabant.

FEDERATIE-NIEUWS

Fondswerving Combat Stress

In 1994 was er een actie ten bate van oorlogsveteranen, waaraan de gilden van Brabant hun bijdrage leverden. Van mevrouw Heikens, de motor achter deze actie, ontvingen we volgende informatie.

Na twee jaar van intensieve actie is het streefbedrag van f 150.000,- bij elkaar gebracht dat intussen is gebruikt voor de beoogde doelen. De patiëntenbus voor het "Tyrwhitt House" kon worden aangeschaft, alsmede het zitmeubilair voor de recreatiekamer in Kingswood Grange en een piano voor het verzorgingstehuis Hollybush House. In dit laatste tehuis kon ook worden gezorgd voor dubbele beglazing van de grote hal die uitziet over de prachtige Schotse omgeving, zodat deze hal ook 's winters gebruikt kan worden. ■

Recreatiekamer in Kingswood Grange.

NIEUWS UIT DE KRINGEN

Kwartier van Oirschot

Elf jaar na dato

Op zaterdag 28 oktober 1995 werd door kring "Het Kwartier van Oirschot" op feestelijk wijze haar 60-jarig bestaan gevierd. De dag bestond uit een bijzondere eucharistieviering, die muzikaal opgeluisterd werd door het gildekoor uit Dinther met zang van de bekende troubadour Henk Habraken. Bij deze gelegenheid werd de Missa Fraternis ten gehore gebracht. Naast de Latijnse liturgische gezangen, die op een eigen wijze uitgevoerd werden, waren er ook Nederlandstalige liederen, die als thema de broederschap en liefde hadden. Na afloop van de viering werd door de vendeliers van de Oirschotse gilden, de Broederschap van O.L. Vrouwe en van Sint Joris, op de mooie markt van Oirschot het vendelconcertato uitgevoerd voor de aanwezige gilden, overheden en genodigden. Doordat de harmonie van Oirschot op concours was moest gebruik gemaakt worden van een bandopname van de harmonie van Lieshout, die dit muzikale meesterwerk, als eerste opgevoerd had. In een verbazingwekkende choreografie werd de combinatie van het spel van vendelier en vendel opgevoerd. Het enthousiasme waarmee de vendeliers dit stuk uitvoerden werd beloond door de aanwezigen. Een teken van broederschap was dat de H. Mis werd ondersteund door de gilden uit kring Maasland, terwijl in het vendelconcertato de tonen uit kring Peelland te horen waren. De officiële ontvangst vond plaats in het gemeentehuis van

van berkel b.v.

loodgieter
installateur

postbus 269, 5050 ag goirle, (013) 534 24 45

Oirschot, waar burgemeester Speetjens zich trots toonde, dat Oirschot het middelpunt van deze kring is gebleven. Het initiatief tot oprichting van deze kring werd destijds genomen door zijn voorganger, burgemeester Jansen. Bij gelegenheid van dit jubileum is door de kring een publikatie uitgebracht. Deze publikatie is mogelijk geworden door een studie van de studie-, archief- en tentoonstellingscommissie. Een van de hoofdstukken zet een historische fout recht. Men heeft de oprichtingsgeschiedenis van de kring opnieuw bestudeerd en is tot de conclusie gekomen dat aanvankelijk als jaar van oprichting 1934 is gehanteerd. Onderzoek heeft aangetoond dat de kring echter pas in 1935 formeel is ontstaan, vanuit de eerder opgerichte zogenaamde kleine kring. Ook wordt in deze jubileumpublikatie een inventarisatie gepubliceerd van bijzondere gildegebruiken en protocollen rondom het keizerschap. Tenslotte hield ere-voorzitter Mes een inleiding met als thema de "Traditie of tradities". In deze rede geeft de Heer Mes aan, dat het belangrijk is dat de gilden bezig zijn met de zin van de traditie. De tekst van de jubileumrede is eveneens onderdeel van genoemde jubileumpublikatie. In de toekomst zal de kring "Het Kwartier van Oirschot" aan dit thema nogmaals aandacht geven. Naar goede gildetraditie werd het glas geheven op de toekomst en dat elf jaar na viering van het 50 jaar bestaan.

*Bestuur Kring van Schuttersgilden
"Het Kwartier van Oirschot"*

Liempdse gilde schenkt in memoriam tableau aan kerk

De Bossche kunstschilder Hendrik de Laat, die onlangs op 63-jarige leeftijd overleed, vervaardigde in opdracht van het Liempdse gilde Sint Antonius Abt een drieluik dat tijdens de plechtige Allerheiligenviering in de Liempdse parochiekerk werd ingewijd. Na het Evangelie begaven de aanwezige gildebroeders zich samen met pastoor Jan Adrichem naar het voorportaal van de kerk. De pastoor, die tevens gildeheer is, zegende het drieluik, waarvan het middelste gedeelte bestaat uit een zwart bord met haakjes. Hieraan dienen de schildjes bevestigd te worden van overleden parochianen. In het middelste gedeelte hangt tevens een houten kruis met daarop de corpus van de lijdende Christus. Op het ene luik staat een afbeelding van de patroon van het Liempdse gilde en aan de andere kant de beschermheilige van de parochie, Sint Jan. Boven het drieluik heeft kunstenaar De Laat een stijlvol fresco geschilderd. Het tableau wordt aan de onderzijde omgeven door een sober zwart smeedijzeren hekwerk met zilveren punten. Tijdens de plechtigheid werd het eerste

schildje met de naam van Hendrik de Laat door zijn dochter op het tableau gehangen. Een indrukwekkend moment. Na de eucharistieviering volgde een korte ontvangst, waar allen, waaronder het Anjerfonds dat aan de totstandkoming van het drieluik meewerkte, door hoofdman Roger van Laere van harte werden bedankt.

Kempenland

60 Jaar Kring Kempenland, 60 Jaar Broederschap

Op 16 september verzamelden ruim 220 gildebroeders en hun gasten zich in Waalre voor de viering van het 60-jarig jubileum van Kring Kempenland. Naar goede traditie werd de viering begonnen met een plechtige gildemis in de Willibrorduskerk, daarin voorgegaan door pastor-deken J. Stroombergen uit Waalre, pastor J. Biemans, ere-deken van het Sint-Martinus-gilde Dommelen, en gildebroeder/diaken K. Bennenbroek. Muzikale medewerking werd verleend door het Willibrorduskoor dat de Nederlandstalige mis 'Franciscus Xaverius' van hun oude dirigent Fr. Plojhar ten gehore bracht. Na de gildemis werd een bloemenhulde gebracht door Kringvoorzitter H. Luiten op het graf van de Brabantse gesneuvelden in het oude Willibrorduskerkje en defileerden alle gildebroeders en gasten langs het graf als een eerbetoon aan hen die het leven gaven voor onze vrijheid. In sporthal Hoeveland wachtte de koffie en werd de viering voortgezet met een feestvergadering en symposium. In zijn feestrede keek kringvoorzitter H. Luiten noch achterom naar het verleden noch vooruit naar de toekomst, maar wenste na te gaan wat de gilden nu heden ten dage te betekenen hebben. "Ik zou met u in het kort willen nagaan wat vandaag de sterke en zwakke kanten van de gilden zijn." Een toespraak die diepe indruk maakte op de toehoorders. Hij besloot zijn toespraak met de huldiging van twee verdienstelijke gildebroeders: Peter Bakermans voor zijn vele verrichte werkzaamheden als plaatsvervangend districtsraadsheer van District Centrum en Frits Prinsen voor zijn grote inzet om vooral in de beginjaren na de oorlog bekendheid te geven over het Brabantse gildewezen aan vele instanties en maatschappelijk hooggeplaatsten. Beide gildebroeders werden geëerd met het Zilveren Medaillon van Kring Kempenland. Het ochtendprogramma werd besloten met de overdracht van het kringarchief en het boekenbezit van de Stichting voor Outer en Heerd in langdurig bruikleen aan het Regio Archief Eindhoven/Kempenland waardoor deze rijke bron aan informatie beschikbaar komt voor geïnteresseerden. Na de koffietafel waaraan alle deelnemers mee aanzaten was het woord aan gildetroubadour Henk Habraken, die op de hem bekende wijze de feestviering wist toon te zetten, en aan dr Gerard Rooijackers, die sprak over "Taak en teken,

*Symbolische overdracht van het kringarchief en boeken
Stichting voor Outer en Heerd.*

Schuttersgilden in de Kempen". Een zeer interessante lezing over de Kempense gilden in het verleden. Als laatste spreker was het woord aan drs. Ad Dams, die in het jaar 2045 geïnterviewd werd door "Omroep Brabant" en daarbij een terugblik gaf over de gilden in de Kempen in de 20ste eeuw.

Huldiging Frits Prinsen (links) en Peter Bakermans (midden)

Een vooruit blik voor de komende decennia. De feestviering werd besloten met een receptie van het kringbestuur en een gezellig samenzijn in het ontmoetingscentrum "Het Klooster". Gezien het succes van de viering en de waardevolle inhoud van het gesproken woord heeft de Commissie Jubileumviering het idee opgevat om in samenspraak met kringbestuur en/of de Stichting voor Outer en Heerd een syllabus uit te geven met daarin opgenomen alle toespraken van deze viering.

Toespraak Kringvoorzitter H. Luiten.

Een verjaardag als die van vandaag: 60 jaar Kring Kempenland leent zich goed om eens het gildewezen in de Kempen onder de loop te nemen. Waar staan we? Waar gaan we heen? Waar zijn we mee bezig? Wat willen we eigenlijk? Wat betekent het gilde voor elke gildebroeder, voor de streek, voor de stad, voor het dorp? Zinnvolle vragen te over. Teveel voor één toespraak.

Vandaag dus is 't een goed moment om eens een keer afstand te nemen van onze eigen organisatie en om dan eens te proberen met een kritische blik naar onze gilden, naar onze kring te kijken. Niet ditmaal om de historie na te pluizen, noch om de toekomst te voorspellen; maar om te proberen te peilen hoe de vlag erbij staat en waar de wind vandaan komt. Niet dat we bij voorbaat al denken dat er van alles moet veranderen; maar wel om onze realistische kijk, ons inzicht in de situatie waarin we op dit moment verkeren te verbreden en te verdiepen. Ik zou met u in het

Voorzitter H. Luiten tijdens zijn feestrede.

kort willen nagaan wat vandaag de sterke en de zwakke kanten van de gilden zijn; 'de binnentemperatuur' en welke mogelijkheden van ontplooiing, welke uitdagingen, zich ons voordoen, zowel als welke gevaren ons bedreigen, 'de buitentemperatuur'. Dit zonder de pretentie van volledigheid, integendeel juist om elke gildebroeder en gildebestuurder ertoe aan te zetten het zelfde te doen en de lijst aan te vullen. Ook zonder de pretentie de juiste oplossingen bij te leveren.

Het stellen van de goede vraag is minstens zo belangrijk als

het opschrijven van het goede antwoord. Welnu: Sterke aspecten van onze gilden:

Elk gilde heeft zijn eigen stijl die samenhangt met zijn eigen historische achtergrond, met de samenstelling van de groep, met de plaatselijke mentaliteit.

Elk gilde is uniek ook in zijn reglementen, in zijn tradities en gebruiken, in zijn uitmonstering, in zijn activiteiten. Autonoom.

Een gilde stelt eisen aan zijn leden. Daardoor is het ook geen gewone club of vereniging waaraan men alleen maar contributie moet betalen. Men verwacht een zekere discipline, een zich houden aan bepaalde gedragsvoorschriften, het nakomen van zekere verplichtingen etc.

Duurzaamheid is een belangrijk gildeaspect. Niet alleen omdat de gilde al zolang bestaat, maar vooral omdat je gildebroeder wordt voor het leven. Het gildebroederschap wordt, als het goed is, een stukje van je identiteit; dat zit in je.

Het gilde overbrugt de generatiekloof. Gildebroeders van drie generaties staan naast elkaar - als broeders -. De een is ouder, heeft meer ervaring, de ander is jonger, energieker, maar als gildebroeder zijn ze elkanders gelijke. Ze nemen deel aan dezelfde wedstrijden, ieder naar zijn eigen vaardigheid.

De gilde heeft een opvoedende waarde zowel op algemeen maatschappelijk als op religieus gebied. Dienstbaarheid aan de samenleving op een of andere manier en verbondenheid met de kerk zijn belangrijke grondslagen voor het gildeleven in Caerten en statuten en geaccepteerd door de gildebroeders. Maar, als gezegd, er zijn ook zwakke kanten, zoals:

Pronkzucht, ijdelheid, zelfingenomenheid als resultaat van een overtrokken waardering voor het uiterlijk vertoon, de unieke eigen historie, de eigen traditionele gebruiken, het te veel aan de weg timmeren. 'Gilde-deugden' als eenvoudigheid en bescheidenheid komen in gedrang wanneer men ongeremd de publiciteit zoekt, wanneer een gildefeest meer een publieke vertoning wordt dan een onderlinge verbroedering.

Starheid, als gevolg van een bekrompen opvatting van het begrip gildetraditie. Wanneer men niet beseft dat al onze gilden, hoezeer ze ook het oude erfgoed, de oude voorschriften, gebruiken, feesten, vaardigheden, en idealen goed hebben bewaard, dat al onze gilden er vandaag de dag beslist anders uitzien en anders bestaan dan bij voorbeeld 300 jaar geleden. Dezelfde gilden, jazeker, maar levend in een andere wereld op een manier die in die andere wereld passend en levensvatbaar is. Veranderingen betekenen niet steeds breken met de traditie. Nee, het is dikwijls juist het handhaven ervan in de nieuwe context. Verstarren is steeds het begin van het einde.

Wedstrijden tussen de gilden in de diverse disciplines zijn een belangrijk middel om de vaardigheid te bevorderen, de sportiviteit te stimuleren en de broederschap te beleven. En wie er wint krijgt een zilveren prijs. Maar als men alleen maar deelneemt om zoveel mogelijk zilver mee naar huis te slepen - de zo genaamde zilverjacht - dan schieten we letterlijk ons doel voorbij. Dan veranderen de wedstrijden in het tegendeel.

Voor sommige gilden is de vergrijzing een zwak aspect. Men is bang om op den duur uit te sterven. De oorzaak hiervan kan liggen aan de tijdgeest waarin mogelijk maar weinig jongeren zich aangetrokken voelen tot de activiteiten, de sfeer, de idealen van de gilden. Die is dan ook heel verschillend van de sfeer in disco's, house parties en popfestivals. Maar het ligt vaak ook aan het gilde zelf; soms heeft men jarenlang vergeten nieuwe gildebroeders te installeren, soms ook is de sfeer in het gilde niet interessant of boeiend genoeg voor de geschikte, goedwillende jongeren. Want die zijn er óók, wellicht meer dan velen denken.

De band met de katholieke kerk wordt door sommige gildebroeders als minder belangrijk ervaren als gevolg van een afkeer van conservatisme, een tekort aan kennis van kerkelijke zaken, een al dan niet gerechtvaardigde kritiek op de kerkelijk hiërarchie en in het algemeen als gevolg van de minder prominente plaats van kerk en godsdienst in het dagelijkse en openbare leven.

Tot zo ver de interne aspecten. Nu de buitenwereld, de mogelijkheden, uitdagingen naast de gevaren/bedreigingen.

Uitdagingen

Eigentijdse en actuele inhoud geven aan het streven naar dienstbaarheid aan de samenleving. Er zijn heel wat gebieden waarin een gilde een daadwerkelijke taak kan vinden. Voorwaarde is dat men dit gilde-aspect inderdaad serieus neemt. Dat men niet alleen geld maar vooral tijd en zweet er voor over heeft.

De inhoud van het begrip 'gildebroederschap'. Wat betekent een gildebroeder voor een andere gildebroeder die in nood verkeerd, met problemen zit, hulp nodig heeft.

De inhoud van onze pretentie dat we echte katholieke Christenen zijn. Praktiserend. Dienstbaarheid aan de kerk en openstaan voor de eerlijke oprechte katholieke, zij het conservatief, behoudend, gematigd of progressief. De goede verstandhouding met oprechte Christenen van andere denominatie.

Bedreigingen/gevaren

Het showelement is in onze samenleving een belangrijke zaak geworden. Wanneer een gilde daar te zeer aan mee gaat doen kan dat licht ten koste gaan van de eigen gildcultuur.

Traditie is heel anders dan folklore. Folklore is op zich natuurlijk aardig, maar het betreft uitgestorven historische gebruiken en vormen die opnieuw ten tonele worden gevoerd, veelal als toeristische attractie. Traditie komt ook uit de historie, maar is springlevend en heeft ook zin in de eigen tijd. Traditie is niet alleen vandaag maar vooral ook morgen! Een gilde mag nooit een folklore-groep worden.

De commercie. Het gildeoptreden kan zeer attractief zijn en veel mensen trekken. Maar het gevaar bestaat, dat het een attractie wordt die dan commercieel kan/zal worden geëxploiteerd.

De groeiende onkerkelijkheid in onze streken tegenwoordig zou een gilde kunnen meertrekken en zo de band met de kerk in gevaar kunnen brengen. Dit is niet hetzelfde als een kritische instelling tegenover allerlei verstarde situaties in de kerk die niet in onze tijd zouden passen. Gildebroeders zijn ook geen kwezels; die kant moeten we dus ook niet op.

De toenemende mobiliteit en communicatie en de organisatorische samenwerking ook met gilden en gildeachtige groepen buiten Noord-Brabant en op het internationale vlak. Het samengaan met buitenlandse groepen in de E.G.S.. Dat is op zich lovenswaardig. Maar we moeten daarbij wel het typisch eigen karakter, de eigen stijl, de eigen traditie en gebruiken in de gaten houden van de Noordbrabantse gilden, die nergens anders in die vorm en samenstelling voorkomen.

Ook niet in Limburg of Vlaanderen en ook niet in de Duitse 'Schützenbruderschaften' of in de Oostenrijkse en de Oost-Europese schutterijen. Ook bijvoorbeeld het vendelen gaat in ons Brabant heel anders dan in België of Zwitserland of Italië. Dit is geen bekrompen provincialisme, integendeel. Het eigene van alle groeperingen in de E.G.S. vormt een kleurrijk, rijk geschakeerd palet. En we moeten de verven op dat palet niet door elkaar roeren. Het 'Europese Koningschieten' is heel wat anders dan het koningschieten in een gilde of het schieten om het koningskruis op een kringgildedag.

Als we dit alles overzien en we kijken terug op de 60-jarige Kring Kempenland, dan kunnen we constateren dat ook daar de nodige sterke en zwakke kanten aan zitten, dat zich ook daar ontplooiingsmogelijkheden voordoen, zowel als gevaren ons bedreigen. De hoofdzak van de kring is: de verschillende

gilden te helpen, te adviseren, om gezamenlijke activiteiten te coördineren en te stimuleren. De kring kan ook de gilden naar buiten, tegenover andere organisaties vertegenwoordigen, alsook tegenover de kerkelijke en wereldlijke overheden. En daar is in die opzichten zeer veel goeds gepresteerd in die 60 jaren. Dat danken we met name aan de tientallen, ja honderden bestuurders, commissieleden, raadsheren en wat al niet die in de generaties voor ons en nu nog hun beste krachten hebben gegeven, die er daadwerkelijk én tijd en zweet in gestoken hebben. En dat steeds in het besef dat de kring een hulporgaan is, geen wetgevende, bevelende en reglementerende instantie. Het gaat om de zelfstandigheid, de autonomie, het zelfbestuursrecht, de eigen stijl, de eigen traditie van elk gilde. Zoals staat in artikel twee van de statuten:

"De schuttersgilden in Kempenland in stand te houden en in aanzien te doen toenemen, de gildegeest en gildetradities in hun volle omvang en het gildewezen in de breedste zin te veredelen, te ontwikkelen en tot bloei te brengen, rekening houdende met de eigentijdse omstandigheden, in overeenstemming met de bedoeling der oprichters en stichters. Ik spreek de wens uit dat de kring nog vele generaties op deze weg mag voortgaan.

Henk Luiten, Voorzitter Kring Kempenland.

Een gildefeest ter ere van twee jubilerende gildebroeders

In het weekeinde van 12 en 13 augustus werd in Valkenswaard door het plaatselijke Sint-Catharinagilde een gildefeest gehouden waaraan 24 gilden deelnamen. Daaronder bevonden zich maar liefst vier Belgische gilden alsmede de uit Schwoich, Oostenrijk, afkomstige Schützenkompagnie met wie het Valkenswaardse gilde nauwe vriendschapsbanden onderhoudt. Reden om dit feest te organiseren was het gouden jubileum van Jan en Tiny Smets. Het gilde is deze beide gildebroeders veel dank verschuldigd. Zij hebben het gilde door enkele moeilijke perioden geholpen. Toen anderen tot opheffing en verkoop van de gildeattributen wilden overgaan, hebben zij daar een stokje voor gestoken. Zo is het Sint-Catharinagilde Valkenswaard blijven bestaan en uitgegroeid tot de bloeiende vereniging die het nu is. Op zaterdag werd de beide jubilarissen een receptie aangeboden. Ondanks de drukende hitte in de feesttent kwam een groot aantal personen hen feliciteren. Ook het kringbestuur liet zich niet onbetuigd en onderscheidde de beide jubilarissen met het Gouden Schild van Kring Kempenland. Op zondagmorgen werd er weer verzameld om in optocht naar de mis te gaan.

Jan en Tiny Smets met hun echtgenoten in een open landauer op weg naar het feestterrein.

Gelukkig was de temperatuur een stuk aangenamer zodat de voetreis geen probleem mocht zijn. Pastoor en ere-deken Van de Vrande zorgde tijdens de preek met enkele kwinkslagen

voor de nodige hilariteit en hield een pleidooi voor de vrouw in het gilde, een onderwerp dat de laatste tijd als een hot item in het gildewezen mag worden beschouwd. Tijdens de terugtocht naar het feestterrein stak iemand, die langs de route woont, spontaan de loftrompet uit een zolderraam en speelde een welgemeend 'Lang zullen ze leven' voor de beide jubilarissen. 's Middags tijdens de optocht deed de Schützenkompagnie Schwoich vele mensen verschieten door voor de tribune een eresaluutschot te lossen. Zoals te verwachten oogstte de massale opmars van de gilden weer veel ontzag bij het in groten getale opgekomen publiek. De enkele regendruppels, die tijdens de officiële gebeurtenissen vielen, ondergingen de aanwezigen als een aangename verkoeling na de vele hete weken van de afgelopen tijd. Bij de wedstrijden was het ongemeen spannend. Iedere deelnemer deed zijn uiterste best om het felbegeerde prijzenzilver in de wacht te slepen. Bij het kruisboogschieten was het Sint-Luciagilde uit Steensel superieur. Zij leverden de bijzondere prestatie om alle drie de onderdelen in deze discipline winnend af te sluiten. Ook het Soerendonkse Sint-Jansgilde was in zeer goede doen. Dit gilde keerde huiswaarts met maar liefst zeven keer zilver, behaald op de meest uiteenlopende onderdelen, van de beste presentatie bij de tentoonstelling tot het keizerschieten en van het groepsvendelen tot het mooiste gilde in de optocht. De wedstrijden zijn sportief en in echte broederschap verlopen. Het was een waar feest ter ere van de twee jubilarissen Jan en Tiny Smets.

Verbroederingsfeest Gilde Sint Jan Baptista Leenderstrijp

Wat zeven jaar geleden begon als het inplakken van gildefoto's in een album is uitgegroeid tot een respectabel boek met daarin niet alleen de geschiedenis van 350 jaar Gilde Sint Jan Baptista Leenderstrijp, maar ook vele andere wetenswaardigheden over het gilde en het gildewezen in het algemeen.

Max Farjon presenteert zijn boek.

De samensteller, gildebroeder Max Farjon, kreeg en onderging de eer voor zijn historiografie die hij verdiende. Voor de presentatie van zijn boek had hij zich tijdens de jubileum-receptie van zijn gilde in zeventiende-eeuwse kledij gestoken en zijn toespraak geheel op rijm gezet. Deze presentatie was een van de hoogtepunten tijdens de receptie en huldiging op zaterdag 2 september van zeven jubilerende gildebroeders die te samen ook om en nabij de 350 jaren lid waren van het gilde. Jan Hulsen was 60 jaar gildebroeder en kreeg namens het gilde een zilveren gildespeld. Wim van Asten, Jos en Theo Cardinaal, Frits en Wim van der Palen maakten ieder 50 jaren vol. Alle jubilarissen werden door kringvoorzitter H. Luiten geëerd met het Gouden Schild van Kring Kempenland.

De jubilarissen van hun kant vereerden hun gilde met twee zilveren schilden en de gemeente Leende bood bij monde van burgemeester J.L. van Sante een halve dieptrom aan. De receptie en daarop volgende feestavond was een prelude op het verbroederingsfeest van zondag 3 september waaraan 16 gilden deelnamen. Deze dag werd begonnen met een gildemis in de openlucht bij het Sint-Janskapelletje te Leenderstrijp onder een stralende zon en veel publieke belangstelling. Na de mis bood het gemeentebestuur de erewijn aan in gildehuis 'De Hospes', gevolgd door een koffietafel voor gildebroeders en genodigden. Om 13.30 uur maakten de deelnemende gilden, vooraf gegaan door de Koninklijke Fanfare Philharmonie, een rondgang door het feestvierende Leenderstrijp. Tot dan toe was het droog en redelijk zonnig gebleven. Toen de laatste gilden het feestterrein naderden begon de dreigende regen werkelijkheid te worden, maar het barstte pas goed los na de massale opmars en vendelgroet. Rond half acht werd het verbroederingsfeest afgesloten met de bekendmaking van de prijswinnaars en het uitreiken van de herinneringsschilden. Ondanks de enkele forse plensbuien was het een geweldig feest, waarbij vooral het woord 'verbroederen' voorop stond.

De koningsvogel wist niet van wijken

Een van de hoogtepunten van een gilde is natuurlijk het koningschieten. Voor het Sint-Jorisgilde Gestel en Blaarthem was het op zondag 1 oktober weer de grote dag. Dit oude gebruik vond vroeger in Gestel voor het Sint-Jorisgilde plaats op kermismaandag, maar de laatste veertig jaren is dit op een andere dag gebeurd omdat de mensen steeds meer op vakantie gingen. Op zondag 1 oktober trok het gilde onder grote belangstelling om half elf de Sint-Lambertuskerk aan de Hoogstraat binnen voor de plechtige koningsmis. Na afloop trok men weer naar het gidelokaal waar ere-gast Theo Hurks, voorzitter van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Zuidoost Brabant in Eindhoven en oud-Gestelnaar, ontvangen en voorgesteld werd. Ook ontving ere-deken Paul van de Putten het bij zijn benoeming behorende draagschild. Vervolgens trok men op naar het schietterrein achter de Gennep watermolen. Nadat de ere-gast de boom bevrijd had en de afgaande koning zijn nieuwe koningsschild had aangeboden loste eredeken Paul van de Putten het tweede schot. Het was toen tijd om het glas te heffen op de goede afloop, waarna het schieten door 42 gildebroeders verder kon gaan. Hoewel het weer zich niet van de beste kant liet zien, was er toch een vrij grote belangstelling rondom het prachtig versierde schietterrein en de feesttent. Maar wat gebeurde er? De tijd verstreek. De duisternis viel in, maar het laatste stukje van de vogel bleef hardnekkig boven aan de boom "koning kraaien". Het kwam zelfs zo ver, dat men de wedstrijd moest staken omdat het in het donker te gevaarlijk werd om met de kruisboog nog verder te schieten. Voor het eerst misschien wel in de ruim 560 jaren van hun geschiedenis ging het gilde terug naar het gidelokaal zonder een nieuwe koning. Er waren 327 schoten gelost waarvan 184 treffers. Desondanks smaakte het koningsmaal uitstekend en werd besloten om op zondag 8 oktober, op een nieuwe vogel, de strijd voort te zetten. Een week later, het weer was in ieder geval veel vriendelijker, liet de vogel zich beter verschalken door de nu 32 strijdende gildebroeders. Iedereen was blij toen de 24-jarige gildebroeder/tamboer Marcel van den Broek bij de 63ste treffer het laatste stukje van de vogel onder luid gejuich naar beneden haalde, en als koning geïnstalleerd worden en het gilde het glas kon heffen op zijn nieuwe koning. Eigenlijk was deze zondag 8 oktober gereserveerd voor het jaarlijkse kampioenschieten. Omdat er nog voldoende tijd over was vond dit schieten alsnog plaats, evenals het kampioenschap katten.

Ook dit werd tot een goed einde gebracht, want vaandrig Jo van de Vorst werd de nieuwe schutterskampioen en bij het katten ging Antoon van de Vorst met de eer strijken. En zo kwam alles, zij het met enige vertraging, toch nog tot een goed einde.

Opening Lambertuskapel

"Een verademing wat hier is neergezet" waren de woorden van vicaris-generaal monseigneur Hurkmans van het bisdom Den Bosch tijdens de openluchtmis bij de opening en inzegening van de Sint Lambertus- kapel in Someren-Eind op 15 oktober. Voor het zover was ging er heel wat aan vooraf. In 1990 kwam secretaris Jan Verheijen van het Sint-Lambertusgilde met het idee om in het kader van het eeuwfeest een gedachteniskapel te gaan bouwen. De bouw zou niet alleen in direkt verband staan met het eeuwfeest, maar eveneens met een ernstig auto-ongeluk van een gildebroeder. Het zou een sobere kapel moeten worden met een mooi beeld van de patroonheilige Sint Lambertus. Maar het zou allemaal een beetje anders lopen. De kapel werd ontworpen door de plaatselijke architect André Geelen. Na de kringgildedag in mei werd voortvarend begonnen met de bouw.

De Lambertuskapel in volle glorie.

Op 11 juli zou Willem Seijkens de eerste steen leggen. De familie Seijkens stelde de grond gratis beschikbaar. Met man en macht werd er gewerkt aan de kapel. Bijna alle materialen waren eerder gebruikt en nu geschonken: de voordeur afkomstig uit het oude Somerense gemeentehuis, het glas en lood uit het voormalige klooster, de muurstenen van het afgebroken Lieropse klooster, de banken in de kapel uit de parochiekerk en een tabernakel uit Dokkum. De gemeente schonk twee bankjes die op het pleintje vóór de kapel te zien zijn. Een gildebroeder schonk abdijtegels, terwijl een torentje met een klok en een koperen haan, de kroonluchter en een smeedijzeren buitenlamp ook tot de schenkingen behoorden. Verder een in het gebouw verwerkt embleem van het gilde en zelfs koperen goten. Een centrale plaats in de kapel wordt ingenomen door het in brons gegoten beeld van de heilige Lambertus, dat vervaardigd werd door Jean Marianne Bremer uit Helvoirt. De kunstenaar heeft een zeer levendige Lambertus gemaakt. Van de stichting Katholieke Noden ontving het gilde een subsidie van 7500 gulden. Voor het vervaardigen van het Lambertusbeeld ontving het gilde een bedrag van 4000 gulden van het Anjerfonds. Tijdens de inzegening werd het lied van Sint Lambertus gezongen, waarna Willem Seijkens voor het eerst de klok luidde. Vicaris Hurkmans, opgegroeid in Someren, was vol lof over het gilde: "In een tijd waarin het kerkbezoek afneemt en kerken verdwijnen is het een verademing om te zien wat het gilde hier in Someren-Eind heeft neergezet". Het tegeltableau aan de voorgevel werd onthuld door de echtgenote van de overleden gildebroeder Martien Vlemmix, samen met de secretaris van het gilde Jan Verheijen. Burgemeester Vos ging in zijn toespraak in op de Brabantse

sfeer en cultuur die op de plaats van de kapel volop aanwezig is. "De manier waarop de Eindse gildebroeders hun schouders eronder hebben gezet verdient in deze tijd waardering." In zijn dankwoord dankte hoofdman Remy Lammers allereerst de bevolking van Someren-Eind, die het gilde bij de bouw niet in de steek heeft gelaten. "Voor de inwoners wordt het een plek waar men zich terug kan trekken, maar óók een plek waar men kan buurten." De kapel werd symbolisch aan de bevolking overgedragen door het in ontvangst nemen van een oorkonde door pastoor Somers. Na de gezongen afsluiting legde de vaandrig de eed van trouw af.

Matige belangstelling schutters

De federatieschietcommissie organiseerde in samenwerking met de gilden Sint Antonius en Sint Leonardus Beek en Donk op 27 augustus een federatieschietwedstrijd. Hieraan werd door 137 schutters deelgenomen. Een aantal dat de commissie bedroevend laag vindt. Met dertig schutters uit de kring Peelland, vijftien uit het kwartier van Oirschot, zeventien uit Kempenland, 37 schutters uit Maasland, 38 uit het land van Cuyk en geen schutters uit het Markiezaat en de Baronie kon onmogelijk van een grote deelname gesproken worden. Maar liefst 85% van de gilden is vertegenwoordigd bij de nationale titelstrijd van de scherpschuttersfederatie. "De commissie vraagt zich dan ook af of de gilden op deze manier niet bezig zijn de federatie te verloochenen" schrijft de secretaris van de commissie Mathieu Scheepers. Tien schutsbomen stonden gereed op schietaccommodatie "'t Wipke". Rond twee uur werd het toernooi geopend door de federatievoorzitter Van Bouwdijk-Bastiaanse, burgemeester Reuver van Beek en Donk en de voorzitter van kring Peelland Ferd van Thiel. De dag zelf verliep in een prima sfeer en was door beide gilden goed verzorgd. Naarmate de wedstrijden vorderden en de moeilijkheidsgraad groter werd moest de concentratie worden aangescherpt. Een prettige bijkomstigheid voor de schietcommissie was het schieten om het federatieschild op de vrije hand. Een hoofdrol was daarbij weggelegd voor Thieu Knapen van het Sint-Lambertusgilde Someren-Eind. Hij werd op de beide onderdelen "vrije hand" en "opgelegd" Brabants kampioen geweeschieten op de wip. Het korps-schieten leverde een overwinning op voor het gilde Sint Matthias Oploo. De organisatie had ook het viertal-schieten toegevoegd aan het programma. Bij de viertallen ging de overwinning naar gilde Sint Jacobus Zeeland, terwijl de Aarlese gildebroeder Van der Putten het onderdeel "personeel" won. Zoals uit de aanhef duidelijk mag zijn hoopt de commissie volgend jaar op een grotere opkomst te mogen rekenen bij de wedstrijden in Kneegsl.

Gildemonument verstevigd

Sinds 1987 trekt het monument ter ere van de beide Gemertse gilden op het Ridderplein grote belangstelling. Ontelbare malen is het al gefotografeerd en worden publicaties verluchtigd met een foto of tekening ervan. Het was de bedoeling, dat de drie beelden tegen een stootje bestand moesten zijn en ook de druk van spelende kinderen zouden kunnen verdragen. Aangezien de beide grote vaandels slechts op twee punten konden worden bevestigd (aan één punt in de grond en aan de vaandeldrager) blijkt de stevigheid daaronder te lijden. Er zijn al verschillende herstellingen geweest. Daarom besloot de gemeenteraad van Gemert, aan wie het monument in eigendom is overgedragen, voor een afdoende oplossing te kiezen in de vorm van een guirlande tussen de toppen van de beide vaandels. Daarop zal de tekst worden vermeld "Voor God, Koningin en Vaderland". Woorden die gebruikt worden bij het brengen van een vendelgroet. De Gemertse kunstenaar Antoon Grassens, die ook het monument heeft vervaardigd, zal de uitvoering van de versteviging verzorgen.

Gildekamer in brouwersdorp

Het gilde Sint Servatius Lieshout is trots op haar nieuwe gildekamer. De kamer is te vinden in het "Brouwershuijs Morees". In het verleden was in dit pand Hotel Brox gevestigd. Maar door de aankoop van het café-restaurant door de plaatselijke Bavaria-brouwerij is het intern op schitterende wijze verbouwd. Het idee om een gildekamer in te richten kwam van de architect Geert Swinkels. Het is een ruimte geworden waarop menig gilde jaloers zou kunnen zijn. Zelfs in de grote koepelzaal zijn muurschilderingen aangebracht met afbeeldingen van gildebroeders.

Een blik in de gildekamer van brouwershuijs "Morees".

Folklore trekt veel bekijks

Op maandag 28 augustus vertrok het gilde Sint Hubertus vanaf het gildehuis naar de schietboom aan de Oude Molen onder begeleiding van de tamboer met zijn oude trom uit 1755. Gure weersomstandigheden werden later op de dag afgewisseld door opklaringen. De gildebroeders waren in burgerkledij, terwijl de hoofdmans en de oude en jonge deken een sjerp om hadden. Eveneens aanwezig waren het hoofdevaandel en het koningsvest met zilver. Er zou weer om een nieuwe koning geschoten gaan worden. De periode van vier jaar zat erop. Kermismaandag is ook bestuurlijk een belangrijke dag omdat er 's avonds een geheel gewijzigd bestuur kan zijn. Bij de komst van een nieuwe koning worden vier gildeattributen verpacht. De nieuwe koning en de pachters van een attribuut zijn dan namelijk voor een periode van vier jaar bestuurslid. Onder het tromgeroffel van tamboer Hans van Someren (wellicht voor de laatste keer omdat ook dit attribuut wordt verpacht) werd de boom "bevrijd". Nadat de hoofdmans de verplichtingen voor de nieuwe koning voorgelezen had werd er geloot om de volgorde van het schieten te bepalen. Pastoor Pigmans nam het openingsschot voor zijn rekening, gevolgd door zijn Poolse collega. Daarna de burgemeester van Deurne de heer Smeets, oud-koning Willy Rijnders, hoofdmans Theo Goevaerts, oude deken Jan van de Berkmortel en jonge deken Willy Rijnders. Vervolgens was het de beurt aan vier Poolse gildebroeders. Deze waren op uitnodiging van het Liesselse gilde aanwezig omdat het gilde uit Wtozakowice drager is van de oude uniformen. Na deze opening begonnen 29 gildebroeders aan een spannende strijd. Uiteindelijk zouden achttien serieuze kandidaten voor het koningschap overblijven. Leon Damen was de gelukkige die na het 212de schot de vogel naar beneden haalde. Na het betreden van het vaandel en het wassen van de handen in het gildehuis volgde het verpachten van de gildeattributen. De hoogste bieder kon voor vier jaar eigenaar worden van de kapiteinsstok met schild, de commandantsstok met schild, de al eerder genoemde gildetrom en het gildevaandel. Daarmee aanvaardde hij ook een bestuursfunctie. De commandantsstok bleef in handen van Jan Leijssen, kapitein werd Louis van Eijk. Piet van de Boomen werd de nieuwe tamboer en Jan Joosten mag de komende vier jaar het gildevaandel dragen. Om zes uur 's avonds begon voor koning Leon Damen en echtgenote koningin Nelly een drukke receptie. Bijgestaan

door de koningsknechten Marius Hurkmans en Toon van de Berkmortel verliep deze voortreffelijk. De meesten gingen op kermismaandag vroeg naar huis om een dag later fris aan de "bogentocht" te kunnen beginnen. Op kermisdinsdag werd 's morgens de nieuwe koning afgehaald en volgde een mis. Daarna ontving pastoor Pigmans de vendelgroet. Dat de pastoor de gildebroeders op een versnapering tracteerde is eveneens een traditie. Ondanks het feit dat de secretaris een nauwkeurig draaiboek had opgesteld kon dit niet helemaal gevolgd worden. Bij de zevende ereboog lag men namelijk al een half uur achter op het schema. Zonder te blazen kon de soep verorberd worden, omdat toen het diner op het programma stond. Door alle toespraken en het uitwisselen van attributen werd ook de tijdslimiet bij de maaltijd overschreden. De Poolse koning hield een toespraak, die door een tolk vertaald werd. Hij bood het gilde een prachtig uit hout gesneden beeltenis van Sint Hubertus aan als jager met het hert en het kruis. Met hulp van de tolk bood hoofdmans Theo Goevaerts de Poolse gildebroeders, zichtbaar verrast, twee gildetrommen met toebehoren aan. Na de maaltijd werd de "bogentocht" voorgezet met twee uur vertraging op het oorspronkelijk voorziene schema. Onder alle erebogen werden men hartelijk ontvangen. Tafels en stoelen stonden klaar. Koffie, bier of een borrel, gesmeerde broodjes, brood met zult, of een hele ketel soep. Bij iedere boog was wel iets te eten of drinken.

Bij de twintigste ereboog (met anderhalf uur vertraging) werd men met een gezongen gildelied ontvangen. De buurtbewoners hadden de wachttijd aangesproken om het lied te leren. Rond elf uur 's avonds arriveerde de stoet bij het gildehuis. Na veertien uur was men toe aan een welverdiende rust. Op kermiswoensdag moest het gilde weer vroeg uit de veren. Na het afhalen van het koningspaar stond men om tien uur bij de eerste ereboog van die dag. Ofschoon het kratje bier en de frisdrank niet ontbraken werd men hier getraceerd op een kop koffie met een broodje. Een half uur later volgde in verzorgingshuis "De nieuwe Erven" het afscheid van de Poolse delegatie. Een demonstratie acrobatisch veldvallen door Peter van de Berkmortel, het maken van een groepsfoto en vele meters film en een uitnodiging om in 1997 het Poolse koningschieten bij te wonen met het hele gilde vormde het afscheid. Een uur later dan gepland werd de "bogentocht" verder voortgezet. Er waren opnieuw veel mensen op de been. De buurtbewoners trokken rond op grote platte wagens achter een tractor. Rijkelijk voorzien van drank gingen ook zij alle erebogen af. Veel toeschouwers uit de regio (en ver daarbuiten) kwamen een kijkje nemen. Rond vier uur 's middags werd de koning naar huis begeleid. Met de vendelgroet kwam er een eind aan het koningschieten en de "erebogentocht". De gildebroeders werden vervolgens door het koningspaar uitgenodigd voor een kop koffie. Daarmee kwam er een einde aan de 170ste uitgave van het koningschieten in Liessel.

Het nieuwe koningspaar Leon en Nelly Damen.

Wederom groot succes

Voor het zevende achtereenvolgende jaar al weer is op 1 september de Hubertusdag gehouden. Deze dag is door de vijf Brabantse Hubertus-gildes in het leven geroepen om de broederschap te versterken. Zeven jaar geleden kwam het Sint-Hubertusgilde uit Leur op de gedachte de verbroedering niet te beperken tot de eigen kring- en gildedagen, maar ook daarbuiten. Dit resulteerde in contacten met de vier andere gilden met dezelfde beschermheilige. Het mocht echter niet een te grootschalig gebeuren worden; om de anonimiteit te weren die en grootschalig evenement als een gildedag in zich heeft. Op de Hubertusdag (her)kent men de gildebreeders en -zusters. De gildes organiseren bij toerbeurt, naar eigen inzicht en kunnen, een dag met diverse activiteiten die de verbroedering bevorderen. Waar nodig kan het organiserend gilde een beroep doen op een ander gilde.

Voor 1995 had Sint Hubertus uit Drunen de organisatie van deze dag voor de tweede maal op zich genomen. Na ontvangst in het gildehuis trokken de gezamenlijk gildes als een geheel naar de kerk. Gildeheer Cees Schouten benadrukte dat in de huidige tijd, waar niemand tijd voor een ander heeft, verbroedering belangrijk is. Terug in het gildehuis werd genoten van een broodbuffet waarna de gildebreeders en -zusters vervoerd werden naar het schietterrein aan de rand van de Drunense Duinen. Mede dankzij het goede weer werd de rest van de dag eveneens een succes. In verschillende groepen nam iedereen deel aan een wedstrijd die bestond uit een boswandeling met diverse opdrachten, gewerschieten op wip en jeu de boules. Later op de dag werd geschoten op een houten vogel voor de titel en prijs van Hubertusbroeder en Hubertuszuster 1995. Omdat ook deze Hubertusdag weer een groot succes bleek, is de tweede zondag van september uitgeroepen tot "Hubertusdag".

Gildevaandel

Tijdens de receptie bij gelegenheid van het 400-jarig bestaan van het gilde Sint Catharina uit Den Dungen op 20 mei kreeg het gilde een nieuw gildevaandel aangeboden. Het vaandel is geschonken door de ere-leden Eduard en Sjaantje Coppens en is gemaakt door Mevr. van Dijk uit Herpen. In de gildemis op de kringdag van Kring Maasland, een dag later, zegende pastor C. van Beurden het gildevaandel.

Inzegening Gildevaandel Sint Catharinagilde.

Frappante gelijkenis

Op 23 september hield de Onze Lieve Vrouwe Schuts uit Elshout haar jaarlijkse statiedag. Dit jaar waren er weer twee jubilarissen. Johan de Haan en Adri van de Wiel waren beiden veertig jaar lid van de schuts. In de ochtend waren er schietwedstrijden. Na de middag werden de jubilarissen met hun echtgenotes thuis afgehaald en door het gilde begeleid naar de kerk, waar gildeheer Van Osch een mis opdroeg.

Tot slot werd de vendelgroet gebracht. In het gildehuis prees de hoofdman de feestelingen voor hun inzet en trouwe dienst en gaf aan dat beide gildebreeders een frapante gelijkenis hebben. Beiden zijn begonnen als bode, beiden zijn tweemaal koning geweest en beiden zijn thans veertig jaar tamboer. Namens de schuts speldde hij de gouden draagspeld op. Met het aanbieden van een bos bloemen betrof de hoofdman de echtgenotes in de hulde. Een zilveren kringonderscheiding kon door omstandigheden niet worden uitgereikt.

Al veertig jaar tamboer.

Naar aanleiding van de sponsoractie ten behoeve van het federatietoernooi is een club van gildenvrienden ontstaan, die de schuts welgezend zijn en jaarlijks een bijdrage wil geven. Deze vrienden zijn op de statiedag geïnstalleerd en ontvingen een oorkonde. De gildenvrienden boden, onder grote dank van de hoofdman, het gilde een nieuwe gildetrom aan.

De Bredase bisschop M. Muskens heeft het gilde toestemming gegeven zijn wapen met de spreuk "Shalom" in het hoofdvaandel aan te brengen. De bisschop, een geboren Elshoutenaar, is schutsheer van de Onze Lieve Vrouwe Schuts. In het hoofdvaandel bevinden zich al de wapens van Paus Johannes Paulus II en bisschop Ter Schure. Hiermee wil de schuts de katholiciteit benadrukken. Samen met het Sint-Hubertusgilde uit Drunen organiseert de Elshoutse schuts in de komende wintermaanden weer diverse kaartavonden, waarvan de opbrengst bestemd is voor de Geestelijke en lichamelijk Gehandicapten Vereniging Het Zorgenkind en DVS in Drunen en Elshout.

Gildezilver in gemeentehuis

De Onze Lieve Vrouwe Schuts in Elshout gaat een flink deel van haar zilver tentoonstellen in het gemeentehuis in Drunen. Zo'n honderd zilveren schildjes komen in een vitrine bij de raadzaal te liggen. Het gaat om prijenzilver. "Maar een prijzenkast zou ik het niet willen noemen", zegt deken-schrijver Jan de Haan van het gilde. "Voor het gilde is de kerk in Elshout natuurlijk de meest geschikte plaats, maar die is niet dag en nacht beveiligd. Het gemeentehuis in Drunen wel, dus hebben we die plaats uitgekozen om ons gildezilver tentoon te stellen." Jan de Haan (61), in november al 45 jaar lid en momenteel deken-schrijver, ziet het helemaal zitten. Een paar jaar geleden ontstond het idee om het gildezilver aan het publiek te tonen. "We vonden het zonde om de schildjes in de kluis te bewaren, dus werd dit idee met het bestuur besproken. Toenmalig burgemeester Breeveld vond het goed om de tentoonstelling in het gemeentehuis te houden." Een tijdlang gebeurde er echter niets, tot de gemeente Drunen onlangs een seintje gaf en het initiatief in een stroomversnelling raakte. Het gildezilver komt nu te liggen in een bijna twee meter hoge vitrine, waarvan de aanschaf mede mogelijk is gemaakt door donaties van de Club van Drunen en Vissers Wegenbouw. Het koningszilver van het gilde blijft zitten op de zes schilden-vesten. "Ons oudste schildje stamt uit 1811", schetst De Haan,

"maar dat is koningszilver en dus straks niet te zien." Wat ook in de kluis blijft, zijn de ongeveer 150 jaar oude koningskroon en de koningsvogel van de schuts. "Die worden alleen gedragen als we "uitrukken"; bij wedstrijden of tijdens de processie in Elshout." De deken-schrijver houdt er ernstig rekening mee dat er in de toekomst nog meer zilver in de vitrine komt te liggen. "Wij zijn als gilde altijd heel succesvol bij wedstrijden. Of het onze prijzenkast wordt? Nee, zo zou ik dat niet noemen. Het is een tentoonstelling van gildezilver!"

Voortaan tentoongesteld.

Federatietoernooi

Meer dan driehonderd gildebroeders en -zusters streden op 10 september om de titel "kampioen van de Federatie" in de disciplines trommen, vendelen en bazuinblazen. Op een grasveld van sportpark Den Donk in Elshout zwaait een gildebroeder geconcentreerd met het vendel. De stok, met de gele vlag van zijn gilde, balanceert op zijn voet. Even is de gildebroeder uit balans en het vendel stort ter aarde. De man is geïrriteerd. De gildebroeder weet dat hij zo'n fout straks voor de jury absoluut niet meer mag maken. De eretitel "kampioen van de Federatie" gaat dan aan hem voorbij. Het sportpark is aardig volgestroomd voor het federatietoernooi. Ruim 1500 bezoekers, van wie het merendeel de kleurrijke kleding van de gilden draagt, hebben zich verspreid over het terrein.

Spanning en gezelligheid.

Overall oefenen gildebroeders en -zusters de disciplines trommen, bazuinblazen en vendelzwaaien. Meer dan driehonderd deelnemers van ruim veertig gilden en schuts treden in het strijdperk. De Onze Lieve Vrouwe Schuts - aan het eind van de dertiende eeuw ontstaan als een zuiver kerkelijke schuts - mag dit jaar het toernooi organiseren. "De beste Brabantse vendelzwaaiers, tamboers en bazuinblazers zijn nu naar Elshout gekomen" zegt hoofddman Jos Klerks.

Voor een van de jurytafels ligt een man op de grond met het vendel te zwaaien. Zijn bewegingen worden op de voet gevolgd door de "oude rotten in het vak". "Het vendel mag de grond niet raken", legt Jos van de Ven, voorzitter van de commissie vendelen van de Federatie uit. "Het tempo van het zwaaien moet gelijk blijven. Het kost bijna een jaar om het echt goed onder de knie te krijgen. En je moet goed op je houding letten. Als je daar als een zandzak staat te zwaaien, is het een verloren zaak." Een gilde moet trots en kracht uitstralen. Bij het trommen en bazuinblazen wordt daarom naast de muziek ook sterk gelet op de houding, het marstempo en de moeilijkheidsgraad. De bazuinblazers zijn sterk in de minderheid. "Bij veel gilden dreigden pure drumbands te ontstaan", zegt Sjeng Gubbels, voorzitter van de commissie trommen en blazen van de Federatie. "Het aantal bazuinblazers groeit gelukkig weer." Tussen de wat oudere gildebroeders wandelen ook jongeren die de eeuwenoude traditie in leven willen houden. "Het worden er wel steeds minder", meent Van de Ven. "De jongeren kiezen steeds vaker voor een andere vereniging. Doodzonde."

Gemeentelijke herindeling funest

"De gemeentelijke herindelingen zullen een wissel trekken op het functioneren van de aloude schutters- en kerkelijke gilden in Noord-Brabant." Dit vreest Harrie van Vreede, voorzitter van de kleine gildekring Dommelgroep. Bij dit samenwerkingsverband zijn zeven gilden aangesloten uit de dorpen die aan de delta van het stroomgebied van de rivier de Dommel zijn gelegen. Het zijn de plaatsen Den Dungen, Gemonde, Liempde, Sint Michielsgestel, Schijndel en Vught. Veel van deze gemeenten worden op korte termijn met gemeentelijke herindelingen geconfronteerd. Volgens Van Vreede, voorzitter van deze kleine, doch actieve kring met meer dan 150 gildebroeders en gildezusters, kan schaalvergroting funest zijn voor het Brabantse erfgoed. Hij schrijft dit in het programmaboekje van het gildefeest op 17 september in Vught. De kringvoorzitter herinnert er in zijn voorwoord aan dat de gilden vaak in buurtschappen en woongehuchten hun levenslicht zagen, in nauw contact met de Kerk. Hij is bevreesd dat de schaalvergroting tussen gemeenten een bedreiging vormt voor "de onderlinge menselijke verhoudingen en de verantwoordelijkheid voor elkaar".

Open Dag

Het gilde Sint Joris en Sint Sebastiaan uit Enschoot beleefde op zondag 10 september haar vijfde Open Dag. Onder een goed gesternte kennelijk. Het was mooi weer en het gilde kon zich verheugen in een goede opkomst. Maar alvorens dit te ervaren trok het gilde om half twaalf ter kerke. Niet alleen traditie maar ook omdat pastor broeder Caspar Kloos zijn gouden kloosterfeest vierde. Het werd een zeer geanimeerde, spannende en bovenal sportieve middag. Vijfendertig viertallen streden om de Van Spreeuwel-wisselbokaal. Deze werd uiteindelijk gewonnen door het viertal "De Winners". Zij waren dus niet onterecht overtuigd van hun kunnen. Daarnaast was er nog en onderdeel raamschieten. Ere-deken H. Tops opende het koningschieten. Guido Moonen werd koning van de Open Dag. Aan het eind van de dag kon het gilde een bedrag van vijfhonderd gulden beschikbaar stellen aan hen in Zambia voor wie dit festijn werd georganiseerd.

Kruisboog en vaandel Cuijk

Eindelijk is het dan zover. Na jaren touwtrekken, heeft de gemeente Cuijk een stukje terrein beschikbaar gesteld waarop het Sint Antonius- en Martinusgilde een schutsboom voor het wipschieten met de kruisboog mag plaatsen. Het is een fraai stukje grasveld aan twee zijden beschut door bomen en struiken dat deel uitmaakt van het sportveldencomplex. Vanaf het gildehuis is het goed te voet bereikbaar. Dat komt goed uit, want we mogen hier ook ons koningschieten organiseren. De oude lokatie hiervoor is onder nieuwbouw verdwenen en er was nog geen alternatief gevonden. Voorwaarde is wel dat de vogel wordt geplaatst in een kogelvanger. Het zal een grote verandering voor ons gilde betekenen. Niet alleen wat betreft activiteiten op een eigen terrein, maar ook de kruisboog is nieuw voor ons. Alle benodigheden hiervoor moeten nog worden gemaakt of aangeschaft. Het geweer blijft echter (voorlopig althans) ons hoofdwapen. Over vijf tot tien jaar worden de sportvelden verplaatst. Onze hoop is om op het nieuwe sportveldencomplex dan een volwaardig schietterrein in te mogen richten volgens de wat makkelijker normen van de nieuwe wetgeving in deze.

Het is al weer enige tijd geleden, januari 1993, dat het Sint Antonius- en Martinusgilde een nieuw vaandel in gebruik nam. De stok van het oude vaandel werd overgezet naar het nieuwe vaandel. Het nieuwe vaandel is echter wat groter dan het oude, en de stok bleek dan ook in de praktijk te kort. Inmiddels is daarom het nieuwe vaandel voorzien van een eveneens nieuwe stok. Het koperen beslag is wel overgezet op de nieuwe stok. Het oude vaandel heeft nu eindelijk zijn definitieve rustplaats gevonden in de Martinuskerk. De plannen bestonden al langer, maar de praktische uitvoering moest nog even op zich laten wachten. Van oude kinder-kerkbanken is een vitrine gemaakt waarin het vaandel achter glas wordt tentoongesteld. Het vaandel heeft aan de voor- en achterzijde verschillende afbeeldingen waarvan er dus nu nog maar één zichtbaar is. Overwogen wordt nog om het van tijd tot tijd te keren zodat beide zijden regelmatig worden getoond.

Tradities van een teerjaar passen na eeuwen ook nog in 1995

Het jaar 1995 betekende voor de leden van het Groot Gaesbeeker Gilde of Sint Aechten Schuttersgilde van Soest weer een teerjaar. Tegenwoordig wordt het teerjaar eens in de vier jaar gevierd. Na vier jaar zijn er voldoende middelen gespaard om goed te kunnen teren.

De eeuwenoude tradities rondom het teren zijn ook in 1995 weer opgenomen in het uitgebreide programma van de gildefeesten. Drie speciale activiteiten zijn daarbij aan te wijzen. Op zondag 20 augustus werden de gildefeesten geopend met het dansen om de gildsboom. Na afloop van een eucharistieviering met gilde-eer in de Petrus en Paulusparochie, de oudste van de vijf Soester parochies, trok het gilde naar de gildsboom die zich op loopafstand van de kerk bevindt. Vele honderden volgden het gildekorps, waarbij de bode de kruiwagen voortduwde met daarin een hartversterkertje. Het dansen om de gildsboom werd na een korte historische toelichting gestart op de melodie van het eeuwenoude Soester gildelied 'een Babyloontje', dat uit volle borst door de aanwezigen werd meegezongen. Daarna volgden nog vele andere soms oud-hollandse dansen. De leden van de Eemlander Blaaskapel zorgden voor de muzikale begeleiding van het geheel. Na het dansen en het drinken van de uitgedeelde borreltjes trok eenieder naar het Gildehuis, alwaar het gezellige samenzijn werd voortgezet. Door het warme weer werd door velen gezocht naar een beetje verkoeling onder de rondom het Gildehuis aanwezige bomen om aldaar te genieten van een koud pilsje.

Een tweede activiteit was de gezamenlijke broodmaaltijd na afloop van de eucharistieviering op zondag 27 augustus in de feesttent. Ruim 650 gildeleden en gildevrienden namen aan deze broodmaaltijd mee. De broodmaaltijd bleek een goede basis te hebben gelegd voor de overige activiteiten die op de dag van het jaarlijkse koningschieten werden georganiseerd. De derde en laatste activiteit werd de klapper van het gildefeest: een teermaaltijd op dinsdagavond 29 augustus. Vanaf 19.00 uur stroomden ongeveer 800 gildeleden en gildevrienden de feesttent in om aan een van de gedekte tafels een plekje te zoeken. Even na half acht werd de groentesoep geserveerd nadat de ouderman iedereen had welkom geheten. Vóór die tijd had eenieder zijn glaasje boerenjongs soldaat gemaakt. Natuurlijk was er gezorgd voor gezellige muziek. De band uit Cuijk had al snel de juiste sfeer te pakken zodat al voor achten de eerste beentjes op de dansvloer werden gezet. Kort daarna werd de zaal massaal bezet door dansende gildeleden. Slagerij van Asch die zorgde voor de catering op deze avond verlaagde zijn tempo van uitserveren van de traditionele maaltijd met veel vlees en rijst met bruine suiker toe. Een teermaaltijd zonder veel vlees kent het gilde niet. Al in de 15e eeuw werd jaarlijks uitgekeken naar deze teermaaltijd waarbij het voor sommigen de enige keer was dat zij vlees konden eten. De gildebroeders hadden het toen niet zo breed, zij waren daggelders en loonwerkers.

De gezelligheid zorgde ervoor dat pas rond 23.00 uur de koffie door kon komen. Tegen middernacht ging ieder moe maar voldaan richting huis. Eten, praten en dansen waren de hoofdbestanddelen van deze avond. De sfeer was zeer bijzonder maar past bij het gildeleven in Soest. Dit kwam ook tot uiting in een spontane aanmelding van ruim twintig leden die na een oproep door de ouderman bereid waren om periodiek het Gildehuis schoon te maken.

De gildefeesten 1995 waren in zijn totaliteit weer zeer geslaagd. Het programma was weer zeer gevarieerd gericht op jong en oud met zowel sportieve, muzikale, culturele als folkloristische onderdelen. Vele duizenden waren actief betrokken bij deze feesten. Het gildeterrein was voor één week weer de centrale ontmoetingsplaats voor de inwoners van Soest. Maar ook van buiten Soest bestond er voor de gildefeesten weer veel belangstelling. De Soesters kijken nu al weer uit naar de gildefeesten in 1996, waarin opgenomen de Vrije Gildedag van de Kring van Schuttersgilden Land van Cuijk.

Groots einde van 25ste jaar. Vrijdag 22 september, de dag van 1995 voor St. Jacobusgilde Zeeland

De reis

Om half drie stroomden de gildebroeders- en zusters met al hun materialen en attributen samen bij het gemeentehuis, klaar voor de reis naar Amsterdam om het gouden priesterfeest van pater Jan van Kilsdonk op te luisteren. Om kwart voor vijf arriveerden we in Amsterdam en zochten onze weg door de smalle straatjes van de rosse buurt naar de Oude Kerk, die daar midden in ligt.

Bij de ingang werden we welkom geheten door pater Frits van de Ven en zijn assistent Lodewijk Sweers. We werden uitgenodigd, plaats te nemen in de "herberg", een ruimte met de nog oude koorbanken en een vloer die bestond uit zeer oude grafzerken, waar rijen tafels en stoelen klaar stonden. Na een zeer hartelijk welkom en grote waardering voor onze komst door voorzitter Laurent van der Maesen konden we genieten van de warme maaltijd van goulash met rijst.

Tegen half zeven gingen we naar de kerk. Toen het klokkenluien en orgelspel stopten trok de stoet om vijf-voor-zeven de kerk binnen. In de volle schijnwerpers, met de massale pers, trokken we in vol ornaat, voorafgegaan door acolieten met kruis en kaarsen, tussen de 1500 gasten via de zijgang naar achter in de kerk om daarna via de middengang bij het geïmproviseerde podium met altaar te komen.

Pater Jan van Kilsdonk met assistenten en akolieten liepen midden in het gilde, vlak achter het koningspaar. Bij de passage ontstond er een massaal aanhoudend applaus. Dan lopen de rillingen je over je lijf. En dan ben je blij dat je er als gilde bij mag zijn.

De koren van Dominicus en de Studentenecclesia alsmede een koperensemble stonden klaar om het geheel met muziek en zang op te luisteren. Vlak na het begin kreeg pater Van Kilsdonk een felrode nieuwe stola omgehangen waarop het wapen van de Jezuïten en van Amsterdam was aangebracht. Pater Van Kilsdonk moest tot zijn spijt de preek tot 10 minuten beperken. Schalen met brood en kommen met wijn werden binnengebracht ter consecratie en communie. De vendeliers, muziekgroep, en standaarddrager, stonden op een verhoging achter het altaar opgesteld en brachten de gebruikelijke hulde.

Er werd ook een collecte gehouden. Met verbazing hebben we allemaal gekeken naar de zich ophopende briefjes van 10 en 25 gulden. (Er bleken zelfs briefjes van f 250,- in te zitten). Vlak voor de zegen was het onze beurt om pater Van Kilsdonk enkele geschenken aan te bieden. Een deel van de begeleidende tekst luidde:

"Pater van Kilsdonk; het was een zeer grote eer voor ons gilde om vandaag uitgenodigd te worden op uw gouden priesterfeest. Om 2 redenen zelfs. Ten eerste dat u in Zeeland geboren bent en uw voorvaderen eeuwenlang belangrijke personen in Zeeland zijn geweest. Ten tweede dat in onze gilde-archieven tweemaal ene Van Kilsdonk als koning van het St. Jacobusgilde wordt genoemd. Door onlangs uitgevoerd speurwerk weten we nu dat uw overgrootvader Cornelis van Kilsdonk op 16 sept. 1809 koning van het gilde werd.

Jan Laurensen, uitbeelders van de patroonheilige, overhandigt de staf met kalebas aan pater Jan van Kilsdonk.

Ook broer Wilhelmus van Kilsdonk, broer van een van uw verre voorvaderen werd op 10 oktober 1687 koning van hetzelfde gilde". Vervolgens kreeg hij de St.-Jacobusschelp omgehangen door koning Wim Jans. Jan Laurensen overhandigde hem als patroonheilige de staf met kalebas en Henk Hoogenboom bracht de felicitaties van de parochie over en overhandigde een St. Jacobuskaars. Ten slotte reikte Adriaan v.d. Coer de Oorkonde, het boek de Gouden Guld, en een stamboom uit. Deze stamboom gaat terug tot 1650.

Bij het einde van het slotlied trok de stoet in omgekeerde volgorde terug waarbij na een paar minuten de "hel" losbarstte. Vanuit het gewelf daalde een grote lucifer neer terwijl als saters verklede personen ook neerdaalden. Vanuit de achterkant kwam met donderen geweld de Caribbiangroep binnen. Een massa blaasinstrumenten en allerlei trommen "toerden" de voorafgaande plechtigheid om in een oververdovend bruisend feest.

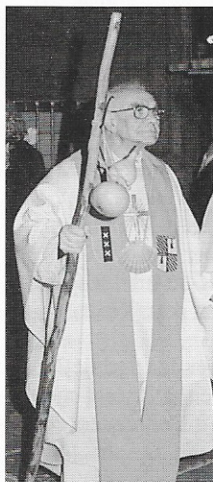
Overal in het rond stonden tientallen kramen met stapels stokbrood, hopen kaasblokjes, groenten, meloenen bruin brood en fruit, waar men gratis hapjes kon nemen. Op andere plekken volop bier, wijn en fris te verkrijgen met consumptiebonnen. Er was vaak geen doorkomen aan en zo kon het

gebeuren dat sommigen de hele avond in de drukte iedereen kwijt waren.

Ondertussen waren er her en der optredens van muziek en theater en men begrijpt dat de tijd dan vliegt.

Optreden gilde

Om kwart over negen stond er een optreden gepland voor het gilde waarbij vendeliers, tamboers en bazuinblazers aan bod kwamen. Door de massale drukte rond het podium konden helaas maar drie personen vendelen. Allereerst de twee jongste vendeliers Harm Thoonen en Thijs van Bakel, die voor de snorrende tv-camera's, flitsende fototoestellen en een enthousiast vol bewondering kijkend publiek hun rondendraaiden.

Pater Jan van Kilsdonk met Sint Jacobusschelp, kalebas en pelgrimsstaf.

Wat een belevenis om met de jeugdtamboers Wouter v. d. Wijst en Frank Bongers, en de volwassen tamboers en bazuinblazers, daar in een wereldstad te mogen optreden. Het applaus was overweldigend. Ook Frans Zwanenberg kreeg de handen op elkaar na zijn staaltje acrobatisch vendelen. Gewoon jammer dat de andere vendeliers wegens ruimtegebrek niet mee konden doen.

Om iets voor 10 uur kwam burge-meester Schelto Patijn van Amsterdam de zilveren erpenning van Amsterdam aan Jan van Kilsdonk uitreiken voor zijn vroegere studentenwerk en huidige werk aan de verstorsten en zwervenden. Tot 24 uur ging alles in vlotte feeststemming door, al begonnen sommigen toch wel moe te worden na zo'n enerverende dag. In de loop van de avond hebben vrijwel alle gildebroeders en zusters gesprekken gehad met gasten, die van

alles over het gilde wilden weten en hun bewondering uitspraken voor dit voor hen totaal ongekende cultuurgebeuren.

Om tien over twaalf, precies volgens schema, werd massaal het slotlied ingezet met muziek en zang en midden op het podium een stralende Jan van Kilsdonk, die in een later gezonden brief schrijft: "...Alle kerkangers waren verrukt en diep ontroerd over uw fascinerende medewerking. De binnenkomst van het St. Jacobusgilde, ook na de uitnodigingstekst, voor bijne de gehele menigte gewoon een onvoorstelbare sensatie, zette op beslissende wijze de toon in van dit liturgische feest. De onbevangenheid en onbaatzuchtigheid waarmee u, zonder de geringste verdienste van mijn kant, naar Amsterdam bent gereisd, roept in mij een diepe dankbaarheid op".

"In de oren van mijn hart houdt de naam van het dorp nog Zeeland altijd een toverachtige klank, die tot gigantische afmetingen werd vergroot, toen de stoet van het St. Jacobs gilde de eerbiedwekkende Oude Kerk betrad...en mijn geboorteplaats ineens een deel scheen te worden van de hoofdstad van Nederland". Na het lied stroomde de kerk, die vanaf 1557 niet meer voor een katholieke eredienst was gebruikt, leeg. Om goed half 1 vertrokken we voldaan en enigszins moe op huis aan.

Op zondagavond 24 september werd er enkele minuten aandacht aan dit feest besteed in Kruispunt. Veel te kort vond iedereen.

Via telefoon, brieven en krantenartikelen kwamen in de week daarop dankbare reacties binnen vanuit Amsterdam.

We kunnen terugzien op een uitzonderlijk gebeuren dat niet alleen in ons eigen archief staat opgetekend maar evenzeer in de archieven van de Jezuïten als van de stad Amsterdam.

Jubileum 1996

In januari 1996 viert het Sint Jacobusgilde de 25-jarige heropleving. In 1971 kwam na een voorbereiding van 10 jaren het reeds lang ingeslapen Sint Jacobusgilde te Zeeland weer tot leven. Met 47 gildebroeders werd er gestart. Daarvan zullen er 15 in januari a.s. hun zilveren lidmaatschap herdenken. In de loop van die 25 jaren zijn 146 gildebroeders als lid ingeschreven geweest en telt de ledenlijst momenteel 49 namen. Het jubileum wordt gevierd op 27 en 28 januari 1996.

Zaterdag 27 januari mogen we de jaarvergadering van onze Kring organiseren, waarbij van elke gilde een deputatie aanwezig zal zijn.

Deze bijzondere dag begint met een Pontificale H. Mis met gilde-eer waarin Mgr. Ter Schure voor zal gaan. Deze plechtigheden vinden plaats in de Sint Jacobuskerk te Zeeland.

Tijdens die viering zal ook de nieuwe Kringgildepriester, Pastoor J.W. Donders uit Reek (gemeente Landerd) worden geïnstalleerd.

Na een gezamenlijke koffietafel in het Gildehuis 't Zuid begint de jaarvergadering voor alle aangesloten gilden.

Na afloop van deze vergadering houdt het St. Jacobusgilde een receptie voor de aanwezige gildebesturen.

Zondag 28 januari vieren we zelf ons jubileumfeest. Ook dan wordt begonnen met een H. Mis met gilde-eer.

Hierop aansluitend worden in het gildehuis de jubilarissen gehuldigd terwijl van twaalf tot twee uur een receptie wordt gehouden in het gildehuis.

Tegelijkertijd is er dan een tentoonstelling over de voorbije 25 jaren te zien. Deze tentoonstelling is open tot vier uur. 's Avonds wordt het feest voortgezet voor de gildebroeders en gildezusters.

Baronie en Markiezaat

Tweehonderd jaar na dato

In de notulenboeken van de gemeente Terheijden staat dat op 24 februari 1798 het college van schepenen een extra vergadering belegde. Besproken werd het schrijven van 20 februari 1798 van het intermediair administratief bestuur van het gewest "Bataafs Brabant". We zouden dat het provinciebestuur noemen. In de brief stond dat met onmiddellijke ingang in alle Brabantse gemeenten alle Oranje-gezinde verenigingen, zoals doelen, kamers, hoven enzovoort moesten ophouden te bestaan. Besloten werd de twee oude gilden van Terheijden (H. Ambrosius en St. Antonius) op te dragen tegen donderdagmiddag 1 maart in de "dorpsregtkamer" te komen om hen te verbieden, verder nog bijeenkomsten, vergaderingen en bedrijven te houden. Op 1 maart 1798 verschenen hoofdmannen, dekens, leden en ministers (?) van beide gilden ter vergadering. De gemeentesecretaris (hoogstwaarschijnlijk deze functionaris, omdat een van de twee hoofdmannen ook schepenen was) deelde het genomen besluit mee. De leden van beide gilden beloofden, hieraan te gehoorzamen. Daarna werden allen bedankt voor de moeite. De gilden van Terheijden zijn met medeweten van het gemeentebestuur echter in stand gebleven.

Dat blijkt uit de rekeningen van 1807 en 1808. Op 2 september 1807 vierden zij de verjaardag van de koning van Holland. Zij werden op kosten van de gemeente getraceerd op een vat wit bier. De tamboers ontvingen van gemeentewege een vergoeding van 1 gulden en 10 stuivers voor het roeren van de trom. De totale kosten bedroegen elf gulden. Een jaar later heeft het gemeentebestuur zelfs getraceerd op een vat dubbel wit bier. Dit kostte anderhalf keer zo veel als het gewone wit bier. Een luxe dus.

Bij deze historische gegevens schrijft deken-schrijver H. Bruijns van het Sint-Antoniusgilde uit Terheijden: "Terugkomend op de circulaire van 20 februari 1798, beseft u dat dit

schrijven voor vele schuttersgilden "de genadeslag" is geweest. Verboden worden om te blijven bestaan. Vele gilden zullen daadwerkelijk ontbonden zijn. Andere zullen in het geheim een sluimerend bestaan gehad hebben. Gildebloed kruipt immers waar het niet gaan kan. Bovendien de gilden hebben eeuwenlang bewezen dat zij bestaansrecht hebben. Bovenstaande moet mij echt van het hart en ik hoop dat het huidige provinciebestuur op het bestaan van die bewuste circulaire gewezen wordt. Een mooie aanleiding hiertoe kan zijn, de viering van het 200-jarig bestaan van de provincie Noord-Brabant."

In Rijsbergen stoppen ze de deken onder

De colveniers van Sint Bavo te Rijsbergen hebben altijd hun patroon gevierd op 1 oktober. Het vieren van Bamisdag (de teerdag) werd verplaatst naar de zaterdag van de eerste volle week van oktober. Dit jaar 8 oktober. Om half elf werd (met de trommen voorop) ter kerke gegaan voor de H. Mis. Daarna gingen gildebroeders en -zusters naar gastheer en -vrouw Jac en Nelleke Lichten. Na een broodje en een kopje koffie werden de prijzen uitgereikt van de in het afgelopen jaar gehouden schietwedstrijden. De "Bamisprijs" werd gewonnen door Kees van Bedaf. Al enige jaren nam de belangstelling voor overdag teren af. Er werd gezocht naar een daginvulling die meer zou kunnen aanspreken. De overheid vroeg aan de oudermannen hoe het vroeger ging. Schitterende verhalen kwamen op tafel. Het idee werd geboren om - zoals vroeger - 's middags "levende muziek" te verzorgen. Geen disco of popband, maar volksmuziek. Het liefst van muzikanten uit Rijsbergen of directe omgeving. Het eerst kwam daarvoor in aanmerking Drik de Bruin. Drik componeert zelf zijn liedjes. Ze hebben allemaal betrekking op de Rijsbergense samenleving. Hij wist, samen met zijn begeleider, de handen stevig op elkaar te krijgen. Daarnaast traden ook de oude Rijsbergse muzikanten op. Door hun accordeonmuziek ging menig paartje de dansvloer op. Deze middag was een schot in de roos en voor herhaling vatbaar. Om zes uur zat iedereen aan voor het diner. Een pluim voor gastvrouw Nelleke. De avond werd verder verzorgd door Touché. Om negen uur werd de nieuwe deken aangesteld. Hiervoor komt in aanmerking de langst ingetreden gildebroeder. Dit gebeurt steeds door tijdens het dansen de kandidaat met danspartner onder een deken te stoppen. De gelukkige was Ad van de Wijngaard. Hij werd voor twee jaar aan de overheid toegevoegd. Hij wordt ook wel "jonge" of "komende deken" genoemd. Van de dan zittende jonge-deken wordt op een informele overheidsvergadering (de week na Bamisdag) afscheid genomen. Hij blijft nog wel een jaar in de overheid als "gaande" ofwel "oude-deken". In die vergadering wordt ook altijd afscheid genomen van de "oude-deken". Hij treedt daarmee uit de overheid en wordt onder aan de ledenlijst in het gildeboek bijgeschreven.

Het Sint-Bavogilde kan terugzien op een geslaagde Bamisdag, waarbij ieder aan zijn trekken kwam. ■

HET MUZIEKINSTRUMENTMAKERSMUSEUM

maakt op ambachtelijke wijze
GILDETROMMEN
in eigen atelier

- drijven en ciselieren van patroonheilige
- alle gildetromonderdelen en -benodigdheden
- reparaties

tel.: (013) 5420331
Veldhovenring 20-22,
5041 BC Tilburg

NIEUWS MET NAMEN

Kwartier van Oirschot

Sint Joris Hoogeloon Nieuwe koning

Bij het koningschieten van het Sint Jorisgilde van Hoogeloon op kermismaandag 29 juni 1995 was het Piet van Mol, die, na een felle strijd met de overige kandidaten voor het koningschap, het laatste stukje houten vogel van de boom afschoot. Daarmee is hij de opvolger van Frans Castelijns, die de afgelopen twee jaar het koningsambt mocht bekleden. Piet van Mol was ruim 15 jaar tamboer en heeft als deken ook al enkele jaren bestuurservaring.

Sint Jorisgilde Tilburg Koningschieten

Op zondag 27 augustus 1995 trok het Sint Jorisgilde, vergezeld van de twee andere Tilburgse gilden Sint Sebastiaan en Sint Dionysius, in optocht naar de parochiekerk van 't Heike voor het bijwonen van een plechtige gildemis, die door deken van Doorn werd voorgegaan. Aansluitend gaven de vendeliers buiten de kerk de gildegroet. In het gildehuis "Bet Kolen" werd een goed verzorgde koffietafel geserveerd. In optocht werd drie maal rond de 28 meter hoge schutsboom op het sportpark getrokken om deze te vrijen van alle kwaad. Hoofdman F. Claassen plaatste de houten koningsvogel op de boom en achtereenvolgens werd deze belaagd door het hoofd van de wereldlijke overheid, burgemeester G. Brokx, het hoofd van de kerkelijke overheid deken H. van Doorn, hoofdman F. Claassen en oud-koning J. Musters. Toen kwam het moment, waarop de boom werd vrijgegeven voor de strijd om het koningschap voor de duur van drie jaar. De zware voetbogen met de lange houten pijlen kenden geen mededogen met de hoog geplaatste houten gaai. Het genadeschot werd al na zeer korte tijd gegeven door Martijn van de Langenberg, die de vogel naar beneden deed tuimelen. Hierdoor werd hij koning van het Sint Jorisgilde.

Na de gebruikelijke ceremoniën, waaronder de handwassing, het lopen over het vaandel en het drinken van de erewijn ging men met het hele gezelschap naar de pastorie van 't Heike om de koning voor te stellen aan de deken en naar het paleis raadhuis om hem voor te stellen aan de burgemeester.

Ten huize van de nieuwe koning werden die avond de feestelijkheden verder op gepaste wijze voortgezet en werden alvast plannen gemaakt voor het uithalen van de koningin.

Onze Lieve Vrouwe en de H. Willibrordus Wintelre Voor drie jaar nieuwe koning

Tijdens de jaarlijkse teerdag op 11 september 1995 werd dit jaar koning geschoten. Uiteindelijk werd Koos van Loon voor de komende drie jaar na ruim 200 schoten de nieuwe koning.

Nieuwe koning Koos van Loon en zijn vrouw in gesprek met burgemeester Jonker.

Sint Sebastiaan Diessen Voor 31ste keer koningschieten

Op maandag 4 september werd door het Sint Sebastiaansgilde van Diessen voor de 31ste keer sedert 1713 koning geschoten. Om elf uur werd er opgesteld. Vergezeld door de koninklijke harmonie werden de pastoor en de loco-burgemeester opgehaald om gezamenlijk naar de schutsboom voor het koningschieten te trekken. Met drie schoten van de loco-burgemeester en de pastoor was de boom bevrijd. Het lukte Sjef de Brouwer niet om met drie schoten zijn koningstitel te prolongeren. Een tiental schutters voerde een felle strijd. Na de 196e treffer werd besloten de vogel voor de tweede keer lossen te zetten. Nu stond hij zo los dat hij na de twaalfde treffer in zijn geheel naar beneden kwam. Kees van Gils had door de juiste voltreffer te plaatsen de titel van koning voor vier jaar verworven. Sedert 1713, toen Nicolaes Claes Otten zich koning schoot, is Kees de 29e koning van het Sint Sebastiaansgilde. Slechts twee gildebroeders hebben sinds die tijd gedurende twee opeenvolgende perioden de koningstitel gedragen.

Gekroonde koning Kees van Gils

H. Sacramentsgilde Hulsel Kees Seegers nieuwe koning

Op zaterdag 16 september 1995 vond in Hulsel het driejaarlijkse koningschieten

plaats. Nadat drie keer rond de boom was getrokken loste als eerste het bestuurlijk gezag de eerste pijlen, waarna de oud-koning de wedstrijd opende. Onder grote publieke belangstelling strenden 13 schutters om het koningschap. Na een spannende strijd van ongeveer twee uur met 235 rake schoten haalde Kees Seegers het laatste stukje van de houten vogel naar beneden. Na een onderbreking van drie jaar werd Kees Seegers voor de tweede keer tot koning gekroond.

Sint Joris Hooge-Mierde Janus Verstijnen 50 jaar gildebroeder

Op 27 oktober 1995 was het feest in huize Lindehof in Lage Mierde. Janus Verstijnen was 50 jaar gildebroeder van Sint Joris Hooge Mierde en dat moest gevierd worden. De huldiging vond plaats in het bijzijn van een afvaardiging van het kring-bestuur, het nagenoeg voltallige gilde Sint Joris, de kinderen van de jubilaris en directie, medewerkers en een aantal mede-bewoners van het huis.

Janus Verstijnen

Tijdens de huldiging werd de jubilaris een mooie oorkonde overhandigd en werd hem een receptie aangeboden.

Janus is al die jaren een trouw lid van het gilde geweest.

Zijn dochter Toos zei in haar dankwoord, dat hij het geweldig vond op zijn leeftijd (98) een dergelijke huldiging in een nog redelijke gezondheid te mogen ondergaan.

Sint Jorisgilde Tilburg Gouden jubilarissen

Op 12 juni 1945 traden Harrie van Lieshout en Toon van der Bruggen toe tot het Sint Jorisgilde Tilburg. Reden genoeg om de beide jubilarissen dit jaar eens in het zonnetje te zetten. Dat gebeurde op vrijdag 23 juni 1995 met een receptie in gildehuis "Bet Kolen". Kringvoorzitter J. Schreuder overhandigde beide jubilarissen de oorkonde behorende bij een 50-jarig gildebroederschap.

Samen 100 jaar gildebroeder

Harrie van Lieshout was ondermeer standaardrijder van 1948 tot 1956, deken van 1954-1956, koning van 1956-1959,

1968-1971, 1971-1974, oudraad van 1964-1968 en 1974-1980, eerste deken van 1980-1986, lid van verdienste 1987-heden. Toon van der Bruggen was deken van 1962-1966, vaandrig van 1966-1990, ere-vaandrig van 1990-heden. In een gezellige sfeer werd daarna nog nagekeuvel.

Sint Sebastiaan Lage-Mierde 40 jaar gildebroeders

Tijdens een feestelijke bijeenkomst op 21 januari 1995 werden de gildebroeders Piet Paridaans en Janus Smits gehuldigd voor hun 40 jarig lidmaatschap van het gilde Sint Sebastiaan te Lage Mierde. De hoofdmans dankte beiden voor hun grote inzet voor het gilde. Vice-voorzitter Sjef Timmermans spelde namens de kring de kringversierselen op.

Janus Smits en Piet Paridaans

Kempenland

Een nieuwe koning voor het Gilde Sint Jan Baptist Duizel.

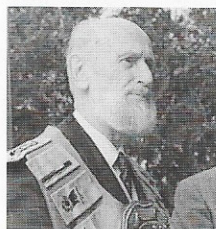
Op zaterdag 29 juli vond in Duizel voor de negenendertigste keer het konings-schieten plaats. Aan de wedstrijd namen vijf kandidaten deel. Nadat burgemeester J. Maas, pastoor Willemsen en keizer Jan Kox samen met enige ere-leden de boom gevrijd hadden, kon onder grote publieke belangstelling de wedstrijd beginnen. Onder de vijf kandidaten bevonden zich de beste schutters van het gilde, zodat de vogel het zwaar te verduren had. Elk schot was een ware voltreffer, zodat de vogel niet lang stand kon houden en zich bij het 20ste schot gewonnen gaf. Het was Harrie Smets (42), deken van het gilde, die de laatste restanten naar beneden wist te halen en daarmee de titel in de wacht sleepte.

Koning Harrie Smets legt de koningseed af op het vaandel.

Na de gebruikelijke rondtocht door het dorp werd de koning officieel geïnstalleerd in het gildehuis door hoofdmans Sjef Wintermans en bracht Fanfare de Volharding om 20.00 uur de nieuwe koning een muzikale huldiging aan huis, waar speciaal ter ere van de nieuwe koning een ereboog opgericht was.

De nestor van het Sint-Catharinagilde Eindhoven-Stad koning

Koning
Karel Vermeeren

Dat 'Ik kan nog wel goed mikken' heeft Karel Vermeeren, met zijn 83 levensjaren ouderling van het Sint-Catharinagilde Eindhoven-Stad, op maandag 4 september nogmaals bewezen.

Met zijn scherpe blik en een raak schot haalde hij bij het 109de schot de koningsvogel naar beneden. Als door een projectiel getroffen spatte de vogel uiteen en onder een regen van spaanders daalden de restanten over de toekijkende gildebroeders en zusters neer. Karel is in de ruim veertig jaren van zijn gildeleven wel het een en ander gewend. Zo was hij in de jaren 1957 en 1959 na de herleving in 1954 ook al koning en tot 23 maart 1992 kapitein, en niet zo gauw sprakeloos. Maar terwijl de houtspaanders nog omlaag dwarrelden glunderde hij al over zijn volle gezicht. 'Ik vond het zo mooi. Ik moest er zowat van huilen'. Karel's grootste wens, nog eens koning te mogen zijn, was in vervulling gegaan en alle gildebroeders van het Catharinagilde waren zeer verguld met hun nieuwe koning. Iedereen gunde Karel deze triomf van harte, wat overduidelijk bleek bij zijn inhuldiging tijdens het koningsdiner in het gildehuis 'het Stadpaviljoen' in het Stadwandelpark te Eindhoven.

Een keizer bij het Gilde Sint Nicolaas te Valkenswaard

Vol verwachting klopte hun hart; wie wie zou dit maal de koningsvogel afschieten? Zou het Jack Bogers nu voor de derde maal in successie lukken, en daarmee keizer worden?

Om kwart voor acht in de morgen op 2 september arriveerden de eerste gasten, waaronder een afvaardiging van de Limburgse Bond Eendracht Born-Echt. Om tien voor negen vertrok men in optocht naar de Sint-Nicolaaskerk om de feestdag te beginnen met een mis met gilde-er. Tijdens de mis vroeg pastoor W. Schaar, ere-deken van het gilde, om als lid van een gilde of schutterij vooral de broederschap en de onderlinge liefde uit te dragen. Vriendschap dient plaats te maken voor afgunst en twist. Probeer gezamenlijk het gildewezen naar beho-

ren naar buiten uit de dragen en de medemens waar mogelijk is de helpende hand te reiken. Met deze opdracht nog vers in het geheugen keerde men terug in het gildehuis alwaar de gildebroeders zich terugtrokken voor een korte vergadering, waarin onder andere nieuwe leden ingeboond werden, om vervolgens van een goed voorziene koffietafel te genieten. Tijdens de koffietafel werden diverse verdienstelijke gildebroeders en -zusters gehuldigd en werden onderling geschenken uitgewisseld. Inmiddels was het half twee geworden en maakte men zich op voor het hoogtepunt van de dag. Onder grote belangstelling, ook van buiten het gilde, werd de boom gevrijd door de voorzitter van de Zuid-Limburgse Bond, de keizer van Schutterij Prins Hendrik en de aftredende koning. Er waren vier kandidaten die zouden strijden voor de eer.

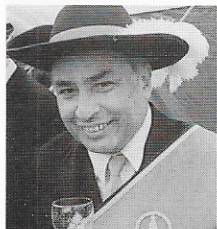
Keizer Jack Bogers en echtgenote

Na zeventien schoten stortte de vogel naar beneden en was de beslissing gevallen. De aftredende koning Jack Bogers had met succes zijn koningschap voor de derde maal geprolonged en was daarmee na 386 jaren de vierde keizer in de geschiedenis van het Sint-Nicolaasgilde. Omdat het gilde ook een koning moest hebben, werd een nieuwe koningsvogel op de boom geplaatst en werd door de drie overgebleven kandidaten opnieuw gekampt. Het was Jac Hoevenaars die na 82 schoten de vogel omlaag haalde en zich voor de tweede maal koning noemen mag.

Rein Haase nieuwe koning van het Sint-Catharinagilde Tongelre

Op 24 september heeft het Sint-Catharinagilde Tongelre koning geschoten. Het was alweer drie jaar geleden dat Piet van de Wiel jr. zich tot koning schoot en het was aan hem om op deze dag zijn koningschap te verdedigen. Zoals gebruikelijk werd de dag begonnen met een gildemis en kon 's middags onder gunstige weersomstandigheden het koningschieten beginnen. Het was een gezellige drukte op het 'Catharinahof', waarbij ook het verbroederingsgilde De Aloude Kolveniers uit Merksem (België) aanwezig waren. Het was een prachtige strijd en de trotse vogel, gemaakt door Eric Annal, moest zich beetje bij beetje gewonnen geven. Een nieuwe ronde was aangebroken en Piet van de Wiel jr. schoot met een goed gericht schot de rechter vleugel met een stuk van de borst

naar beneden en dat deed de vogel geen goed. De volgende schutter was Rein Haase en zulke dingen kun je aan Rein overlaten. Met een geweldige voltreffer, het 94ste schot, spatte de vogel uit elkaar en viel naar beneden. Een prachtige

Koning Rein Haase

strijd was gestreden en een goede koning kon worden geïnstalleerd. Voor de tweede maal mag Rein Haase zich voor drie jaar koning van het Sint-Catharinagilde Tongelre noemen.

Op 25 september 1983 was het Rein al eerder gelukt. Het Sint-Catharinagilde Tongelre is blij en trots met het koningschap van Rein en hij zal hieraan, samen met zijn koningin Diny, op de van hem bekende wijze invulling geven.

Een koninklijke onderscheiding voor Nol Morren

Op zijn 80ste verjaardag op 2 september is Nol Morren, gildebroeder van het Sint-Jorisgilde Zesgehuchten benoemd tot ridder in de orde van Oranje Nassau voor zijn vele maatschappelijke verdiensten. Hij bekleedde diverse bestuurlijke functies in het culturele en maatschappelijke leven. Hij was onder meer lid van de gemeenteraad van Geldrop, bestuurslid van de Agglomeratieraad Eindhoven, Provinciale Staten van Noord Brabant, bestuurslid van de Geldropse Muziekschool en van de landelijke Algemene Bond van Ouderen.

Nol Morren met echtgenote

Ook in het gilde heeft Nol zijn sporen meer dan verdiend. Hij was gedurende twaalf jaar een bekwaam, bezieland en initiatiefrijk Hoofdman van het Sint-Jorisgilde Zesgehuchten. Hij was gedurende een aantal jaren plaatsvervangend Raadsheer van District Oost van Kring Kempenland en hij zet zich nu nog in als bewaker van het culturele erfgoed van het gilde.

Zes jubilarissen Nederwetten

1995 was voor het Sint Anna Gilde Nederwetten een bijzonder jaar. Drie gildebroeders vierden hun vijftigjarig jubileum. De leden Jan Migchels, Tinie Sanders en Jan Sanders zijn sinds 1945 lid. In 1955 werd Harrie Migchels lid van, dus nu alweer 40 jaar geleden. De gildebroeders Jan van Rooy en Gerard Verhoeven vierden dit jaar hun 25-jarig lidmaatschap. Zes jubilarissen in één jaar maakte van 1995 voor het Sint Anna Gilde een echt feestelijk jaar.

Jan Migchels is lid sinds 1945. Hij begon als tamboer en bleef dat tot september 1960. In 1962 kwam hij in de overheid als deken-schrijver. Tot op heden, dus 33 jaar, is bij deel uit blijven maken van de overheid, afwisselend als kapitein, deken-schrijver, tweemaal als koning, en als bestuurslid. Voor zijn inzet en grote betrokkenheid werd hem reeds op 7 november 1987 door kringvoorzitter M. Zijlmans het gouden schild van verdiensten van Kring Kempenland uitgereikt. Op deze dag ontving hij ook uit handen van burgemeester Terwisse de zilveren erepenning van de gemeente Nuenen c.a. Op 22 april 1995 werd Jan Migchels benoemd tot Erelid van het Sint Anna Gilde Nederwetten en kreeg hij door de burgemeester een ets van de gemeente aangeboden. Verder is hij drager van de Zilveren Eremedaille verbonden aan de Orde van Oranje Nassau.

Tinie Sanders werd eveneens lid in 1945. Hij begon als tamboer, een functie die hij - zij het sporadisch - nog wel eens vervult. Tinie is een lid waar het gilde altijd op kan rekenen. Er moet wel iets bijzonders aan de hand zijn, wil hij niet aanwezig zijn. Zijn actieve taak beëindigde hij op 10 september 1960. Sindsdien is hij gedurende korte periodes lid geweest van de overheid, zoals in de periode 1984-1986, toen hij koning van het gilde was. Voor zijn inzet en vele verdiensten voor het gilde werd hij op 22 april 1995 benoemd tot Erelid. Van het gemeentebestuur ontving hij de Bronzen Erepenning en van kringvoorzitter H. Luiten het Gouden Schild van Verdiensten van de kring Kempenland.

Jan Sanders trad toe in 1945. Door de grote drukte die een eigen bedrijf met zich meebrengt is Jan Sanders regelmatig verhinderd, aan gilde-activiteiten mee te doen. Wel kan het gilde altijd een beroep op hem doen.

Met raad en daad staat hij dan klaar, zoals bij de realisering van het gildemonument in Nederwetten, de actie voor het aanschaffen van nieuwe gildelkostuums en de renovatie van de accommodatie bij de schutsbomen. Voor zijn trouw aan het gilde ontving hij op 22 april 1995 het Gouden Schild van Verdiensten van de kring Kempenland en de Bronzen Erepenning van de gemeente Nuenen c.a.

Burgemeester H. Terwisse (l) en Harrie Migchels

Harrie Migchels werd in 1955 gildebroeder van Sint-Anna en in 1982 in de overheid gekozen als oude-deken, schatbewaarder, een functie die hij tot op heden bekleedt. Gedurende de veertig jaar van zijn lidmaatschap heeft Harrie zich ontwikkeld tot een van de betere geweschutters van het gilde.

Ter gelegenheid van zijn 40-jarig jubileum, waarvan 13 jaar als lid van de overheid, ontving hij op 22 april 1995 de Erepenning in zilver van de gemeente Nuenen c.a.

Jan van Rooy is lid sinds 1970 en werd 1975 in de overheid gekozen. Tot op heden is hij bij het gilde actief als deken-schrijver. We kunnen zeggen: een secretaris die zijn taak zeer nauwgezet vervult. Gedurende de gehele periode van 25 jaar is Jan vendelier bij het Sint-Anna Gilde Nederwetten. Op 21 augustus 1995 ontving hij als dank voor zijn verdiensten uit handen van kapitein Bert de Vries een wandbord met daarop afgebeeld een vendelier.

Teeravond Sint-Lambertusgilde Meerveldhoven

W. van de Heijden, 65 jaar gildebroeder.

Mevrouw G. van Kuringen gehuldigd.

Zoals vele gilden hield het Sint-Lambertus-gilde uit Meerveldhoven op zaterdag 23 september zijn jaarlijkse teeravond. Het werd een feestavond waarbij vele verdienstelijke gildebroeders in het middelpunt van de belangstelling gezet werden. Tijdens de koffietafel werden zeven gildebroeders gehuldigd omdat zij 25 jaar of langer lid van het gilde waren. Maar W. van de Heijden spande de kroon met zijn 65 jaren. Alle gildebroeders kregen een zilveren schild van verdiensten opgespeld. Ook gildezuster en oud-koningin G. van Kuringen kreeg deze onderscheiding vanwege haar bijzonder verdiensten. In haar eentje maakte zij ruim dertig nieuwe uniformen voor de gildebroeders. Verder zorgde zij voor twee nieuwe zilvermantels en maakte twee nieuwe vendels. Anderhalf jaar werkte ze er aan naast haar dagelijkse werkzaamheden als moeder van een gezin met zeven kinderen. Ook de huidige koningin, Anja Camps, werd in het nieuw gestoken. Zij kreeg een nieuwe zwart fluwelen cape en een zilveren draagschild met kroon als teken van haar waardigheid.

Gerard Verhoeven vierde eveneens in 1995 zijn 25-jarig jubileum als lid van het Sint Anna Gilde Nederwetten. Gerard begon als tamboer, een taak die hij nu nog met plezier uitvoert. In de periode 1976-1983 is hij lid geweest van de overheid. Gelijktijdig met Jan van Rooy ontving hij op 21 augustus een herinnerings-wandbord, nu uiteraard versierd met een tamboer.

v.l.n.r.: Tinie Sanders,
Jan Sanders, Jan Migchels

Peelland

Na dertig jaar raak

Op kermismaandag stond het koningschieten van het gilde Sint Margaretha Aarle-Rixtel op het programma. Theo de Jong had na een lidmaatschap van dertig jaar de stille hoop dat het dit jaar eindelijk zou lukken. Zijn vader en drie broers waren al eens eerder als koning gehuldigd. Maar de deken-schrijver stond nog steeds met lege handen. In voorgaande jaren duurde het lang voordat de vogel naar beneden gehaald werd. Na het achtste schot was het deze keer raak.

De komende drie jaar mag Theo de Jong zich koning van het Sint-Margaretha-gilde noemen.

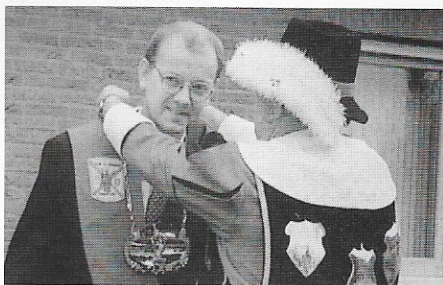

Theo de Jong gefeliciteerd na behalen koningstitel.

Installatie beschermheer

Op zaterdag 7 oktober stond het gilde Sint Lambertus Someren-Eind opnieuw in de schijnwerpers. Voor het eerst in haar honderdjarig bestaan kreeg het gilde een beschermheer in de persoon van tandarts Arnold-Jan Prinssen. Om drie uur trok het gilde naar de praktijk van de nieuwe beschermheer. Hoofdman Remy Lammers schetste in het kort hoe de samenwerking tot stand kwam. In mei

1994 toog het gilde naar Amersfoort waar de heer Prinssen in het huwelijk trad met Carla van der Plas. Het bijna voltallige gilde bracht hem daar een vendelhulde. Een bevestigend antwoord volgde op de vraag of hij als beschermheer wilde gaan fungeren. Tijdens de installatie als beschermheer kreeg hij de sjerp en de hoed uitgereikt en werd hij omhangen met het draagschild. Na de gebruikelijke vendelhulde maakte de beschermheer bekend een standaardvaandel te willen schenken. Dit gulle gebaar werd door de aanwezigen met applaus ontvangen. In het gildehuis kregen de feestelijkheden een vervolg.

Beschermheer Arnold-Jan Prinssen
krijgt het draagschild uitgereikt.

Kermismaandag in het brouwersdorp

Op kermismaandag 4 september vond het jaarlijkse koningschieten plaats van het Sint-Servatiusgilde Lieshout. Om half negen begon de dag met het afhalen van de koning Mari Berkvens om hem naar het gemeentehuis te begeleiden. Daarna ging het richting schietterrein om de schutsboom te wijden en te zegenen. Na het afleggen van de koningstekens begon men met het schieten om de nieuwe koning of erekoning. Na 134 schoten viel de vogel naar beneden en mocht Theo Gevers zich de nieuwe erekoning noemen. Daarmee werd hij de opvolger van de ontroonde Ruud Mijsbergen.

Vervolgens werd er een nieuwe vogel geplaatst. Tot ieders verbazing, en zeker die van de schietcommissie, viel de vogel al na het vijfde schot naar beneden. Jos Kuypers was de gelukkige die zich koning 1995-1996 mag noemen. Na de gebruikelijke ceremonie volgde het puistschieten. Hiervoor waren een twintigtal prijzen beschikbaar gesteld met als hoofdprijs een Brabantse stoel van een plaatselijke meubelfabrikant.

Na afloop werden de plaatselijke horecaken met een bezoek vereerd. De dag werd besloten met een koffietafel, een vendelgroet aan de nieuwe koning en een laatste vergadering. Rond negen uur gingen de gildebroeders en genodigden vol-
daan huiswaarts.

De nieuwe koning van het gilde
Sint Servatius Jos Kuypers.

De dertigers

Als in een gilde alles naar wens verloopt, is het als een gezin. Naast ouders bestaande uit broers en zusters.

Daarom wellicht luidt de aanspreektitel ook altijd ibroeders en zusters. In een gezin is er feest als één van de leden een heuglijk feit herdenkt. Dat kan een verjaardag zijn. Maar ook bijvoorbeeld het behalen van een prijs. In een gilde komt dat ook voor. Daarom is het niet verwonderlijk, dat er in die kring ook aandacht aan wordt besteed. Dat andere broeders en zusters delen in de feestvreugde. Bij het gilde van Sint Antonius en Sebastiaan Gemert deed zich dit jaar het bijzondere feit voor dat zowel koning als keizer, voorzitter en secretaris hun 65ste verjaardag vierden. Zij zijn allen geboren in het jaar 1930, waarin ook andere illustere leeftijdgenoten het levenslicht zagen. Wordt een verjaardag in gildekring meestal gevierd met een rondje tijdens een vergadering of activiteit, deze keer kon daarmee niet worden volstaan.

De "dertigers" v.l.n.r. Adriaan van Zeeland,
Jan Penninx, Lau Huijbers en Harrie Donkers
luisteren naar vice-voorzitter Theo van den Elsen.

Het komt zelden voor dat vier leden van de overheid in 'n jaar de leeftijd bereiken, waarop gewoonlijk de activiteiten worden gestaakt of op een laag pitje gezet. Dat geldt dan niet voor de 65-jarige

overheid bestuurders uit Gemert. Zij besloten om de broeders en ook de zusters in de vreugde te laten delen en richtten op vrijdag 6 oktober een zogenaamde buitencompriessie aan in een zaal van een boerderij van een gildebrouder. Compriessie is afgeleid van het Franse woord voor verschijnen. Het betekent in Gemert de zogenaamde Driekoningenvergadering, waarop de teerdag wordt voorbereid. Nu een bijeenkomst buiten het gildehuis. Nagenoeg alle broeders en zusters waren aanwezig.

Secretaris Lau Huijbers, voorzitter Jan Penninx, koning Harrie Donkers en keizer Adriaan van Zeeland -in volgorde van verjaardag- werden daar aangenaam verrast door het gilde. Dat hen eerde met een buiten hen om georganiseerde vendelgroet. Met een toespraak, geschenken en bloemen voor hun echtgenotes. Dat was een goede inleiding voor een feestavond in gilstijl met zang, drank en eten. Het hoeft geen gewoonte te worden, maar broeders en zusters houden wel van deze bijeenkomsten in Bourgondische stijl.

Nieuwe koning

De nieuwe koning van het gilde Sint Leonardus Theo van de Vrande

Op kermismaandag trok het Sint-Leonardusgilde Beek en Donk al vroeg naar het winkelcentrum aan het Piet van Thielplein voor het afhalen van hun koning Huub van de Heuvel. Eerst brachten ze hem nog een vendelgroet. Deze tracteerde de gildebroeders op brandewijn met suiker. Gildeheer Theo van Rossum ging de leden voor in gebed in hun eigen Leonarduskapel aan de Goorloop. Bij aankomst in het gildehuis de "Zwaan" stond de erwtensop al klaar. Het koningschieten werd geopend door Theo van Rossum en wethouder Harrie Brugmans. Er waren vijftien gegadigden voor de koningstitel. Bij het 143ste schot werd Theo van de Vrande de nieuwe koning. Onder de schutsboom werd de nieuwe koning de koningsvogel omgehangen. De vendeliers brachten hem vervolgens voor het gildehuis een vendelgroet. Een dag later werden op schietterrein 't Wipke de vleesprijzen en koningskruisen verschoten. De konings-

kruisen waren voor Sjan van Dijk, Willie van der Heijden, Jan Leenders en Annie Rovers.

Eindelijk koning in familie

Op kermismaandag in Lierop was het de beurt aan het gilde Onze Lieve Vrouw van de zeven Wee"n om koning te schieten. Onder grote belangstelling schoot burgemeester Vos de koningsvogel "vrij".

Het vreugdegebaar van de nieuwe koning Frans van de Ven.

Voor de felbegeerde koningstitel hadden zich 26 gildebroeders aangemeld. Bij het 134ste schot haalde Frans van de Ven de laatste restanten van de vogel naar beneden. Hij werd hiermee voor een periode van twee jaar de opvolger van Hans van den Eijnden. In de lange rij van koningschilden in dit familie-gilde zal dit het eerste koningsschild zijn met de naam van de Ven erop. Omdat de nieuwe koning in Someren woont werd zijn ouderlijk huis aan de Wertstraat in Lierop tijdelijk ingericht als koningshuis. Daar werd in een gezellig samenzijn de dag afgesloten.

Maasland

Na twee dagen een gildekoning

Het Dintherse Sint-Barbaragilde vierde op 2 september het jaarlijkse koningschieten met de teerdag. Om elf uur vertrok het in vol ornaat naar de woonboerderij van hoofdman E. van Bouwdijk Bastiaanse. Hij was weer zichtbaar blij met zo'n mooie grote groep. De hoofdman dankte koning Ferdie Verhoeven voor het afgelopen jaar en werd uitgevendeld. Na het krentenbrood en een drankje vertrok het gilde naar het gildehuis om de inwendige mens verder te versterken. Na een korte vergadering en het maken van de vijfjaarlijkse foto losten gildeheer pastoor As en wethouder Verkuyl en om kwart over drie de eerste schoten op de door de koning gemaakte houten vogel. Daarna mochten 23 gildebroeders het karwei afmaken. Na ruim honderdvijftig schoten met het tien millimeter geweer waren de

kogels op en gingen de schutters door met zes millimeter. Dit bleek na enkele ronden geen haalbare kaart en werd besloten nieuwe kogels te maken. Om negen uur 's avonds klonken weer de geweesalvo's, maar na een dertigtal schoten bleek het geweer technisch niet meer in orde. Tegen tien uur vertrok het gilde naar café De Toren voor de teeravond. Daar werd besloten het koningschieten voort te zetten op donderdag 7 september om half acht. Op de teeravond ontving Elco Klop het nieuwe wisselschild als beste kruisboogschutter. Schietkampioen Ad van Zutphen kreeg het Schutterskruis. Henk Habraken bezong de bijzondere dag en de opening van het gildehuis. Omdat de vogel al was gescheurd en uitgedroogd hadden allen het idee dat donderdagavond de vogel snel zou vallen. Maar dat Piet van den Akker zich bij het allereerste schot al koning mocht noemen verraste iedereen. Dit was wel zeer uniek. Tijdens een gildemis op 9 september is de nieuwe koning geïnstalleerd.

De nieuwe en oude koning.

40 Jaar beschermheer

Op de jaarvergadering van 24 september huldigde het Sint-Willebrordusgilde uit Esch maar liefst drie jubilarissen.

Oud-hoofdman G. Pijnenburg vierde dat hij vijftig jaar geleden lid werd van het gilde. In 1989 legde hij na 25 jaar hoofdman te zijn geweest zijn functie neer. Vanwege het gouden feest ontving Pijnenburg een zilveren schild.

Beschermheer C. de Leeuw was veertig jaar aan het gilde verbonden. Het gilde kan nog steeds op zijn steun rekenen en bij zeer veel gelegenheden is hij aanwezig. Het kringbestuur heeft De Leeuw onderscheiden met de zilveren legpenning van Kring Maasland. Kringhoofdman Eijkemans vond het een unieke gebeurtenis. Nimmer had hij een beschermheer mogen onderscheiden. Ook Jan van Schijndel vierde feest. Hij was 25 jaar gildebroeder en al die jaren een verdienstelijk tamboer. Hij ontving een prachtig gekalligrafeerde oorkonde. Hoofdman A. Konings had te kennen gegeven wegens drukke werkzaamheden terug te willen treden. W. van der Pasch werd gekozen tot zijn opvolger.

Onder applaus overhandigde Konings de hoofdmansstaf aan de nieuwe hoofdman en hing hem het hoofdmanszilver om. In zijn toespraak zei Van der Pasch zich in te willen zetten voor de organisatie van de

vrije gildedag in 1997. Ook het aanboren van fondsen voor het realiseren van nieuwe gildekostuums krijgt zijn aandacht.

Twee hoofdmannen en drie jubilarissen.

Worst, zult en gehakt

"Vroeger werd je lid van het gilde, omdat ook je vader erbij was. De traditie werd in ere gehouden. Als je gildebroeder bent, ben je dat meestal voor het leven." Dat zeggen Herman van de Wiel (72) en Koos van de Pas (67), beiden lid van het gilde Sint Joris in Haaren en dit jaar vijftig jaar gildebroeder. Beide gildebroeders kwamen bij het gilde net na de oorlog. "Dat was op de jaarlijkse teerdag, de laatste maandag van mei 1945", zegt Van de Pas. Van de Wiel meldde zich aan bij het gilde Sint Catharina en Barbara en Van de Pas bij het Sint-Jorisgilde. Toen het gilde Sint Joris in 1962 zijn intrek nam in café 't Anker stapte Van de Wiel, die hier kastelijn was, over naar dit gilde. Tot de sluiting van het café in januari van dit jaar was het gilde Sint Joris daar gehuisvest. Van de Pas bekleedt al vijftig jaar een bestuursfunctie. Tevens was hij van 1946 tot 1980 standaardrijder. "Dat viel niet zo mee", zegt Van de Pas. "Ik was geen echte ruiter. Met je ene hand moest je het paard sturen en met de andere het vaandel vasthouden. Ik ben er dan ook wel eens afgevalen." Van de Pas is nooit een echte schutter geweest, Van de Wiel daarentegen presteerde het zes jaar geleden nog om de houten vogel eraf te schieten. Helaas kon hij om gezondheidsredenen het koningschap niet aanvaarden.

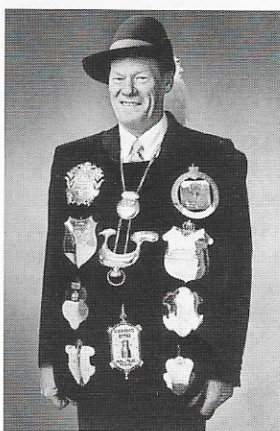
Koos v.d. Pas (l) en Herman v.d. Wiel

"De jaarlijkse teerdag was altijd een feest", zeggen de gildebroeders. Dan werd er een varken geslacht, waarvan de grote stukken zoals de hammen met opbod werden verkocht. Van de rest werd onder meer worst, zult en gehakt gemaakt dat de gildebroeders zich die dag goed lieten smaken. Van de Wiel vraagt zich wel af of het gilde nog een

lang leven beschoren is. Er komt te weinig jeugd bij de vereniging, vindt de jubilaris. Van de Pas ziet het niet zo somber in. "Vijftig jaar geleden waren we ook maar met zeven leden en nu zijn het er toch een dertigtal." Over een ding zijn de gouden gildebroeders het echter wel eens: Zij beginnen gewoon aan de volgende 25 jaar. Het jubileum werd op 30 september gevierd met een mis, een vendelgroet en een serenade.

Koningschieten op eigen terrein

Het Sint-Barbaragilde uit Veghel hield op zondag 17 september het jaarlijkse koningschieten, op de feestdag van Sint Lambertus. Het had eerst de koning uitgehaald van zijn woning. De plechtige H. Mis werd opgedragen door gildeheer vicaris E. Verhoeven, benoemd plebaan van de Sint Jan in 's-Hertogenbosch.

Piet van de Tillaart.

(Foto Harry van Liempd-Veghel.)

Assistenten waren pater H. van Genuchten o.f.m. en diaken Mies Christiaans, gildebroeder. Na de hernieuwing van de belofte van trouw aan kerk en staat in de personen van vicaris Verhoeven en burgemeester Keijzer, legde de koning van het gilde, Bart van de Donk, een krans bij het bevrijdingsmonument, ter herinnering aan de bevrijding van Veghel op 17 september 1944.

Het gilde genoot van de koffie en de erewijn op het stadhuis. Na de lunch vertrokken men naar het nieuwe schietterrein om het onofficieel in gebruik te nemen. Een schitterend gelegen accommodatie met kogelvanger en jeu-de-boulesbaan. Aan het schieten deden na de burgemeester en de vicaris 23 gildebroeders mee. Na drie kwartier en bij het 85ste schot viel de vogel en was Piet van den Tillaart koning.

Na de inhuldigingsceremonie was het feest met een buffet rond de nieuwe koning.

Baronie en Markiezaat

Op de schouders koning Ridder

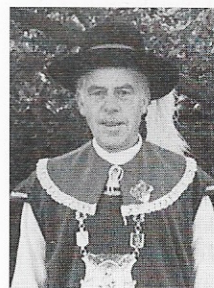

Op de schouders naar gildekamer

Voor de meeste inwoners van Terheijden was 12 september een gewone werkdag. Voor de kloveniers van Sint Antonius was het een feestdag: koningschieten. Om zeven uur in de ochtend werd reveille geblazen bij de hoofdmannen en de koning. Of beiden ook wakker geblazen moesten

worden? De koffie stond al klaar ... Om negen uur trok het gilde van de gildekamer naar de koning voor de koffie (of iets sterkers) met worstebrood. Daar werd bekend dat de maker van de vogel daags tevoren onverwacht een hartoperatie had moeten ondergaan. Van het ziekbed kwam toch een boodschap: "Jullie hebben veel geluk gehad dat ik er dit jaar niet bij ben. En als het te lang duurt, zal het niet aan mij liggen". Om elf uur stond het gezelschap onder de boom. Eredkens, burgemeester Van Brummen, notaris Bressers en pastor Schepers losten eerst hun schoten ter ere van "zijn hoogheijt". Menig blad en bloem vielen al snel. Spoedig daarna zakte de totale bos bloemen. Eindelijk om tien over half twee raakte Herman de Ridder hem zo goed dat de vogel naar beneden viel. Een gejuich steeg op na dit 176ste schot. Na de felicitaties tilden enkele gildebroeders Herman op de schouders en werd hij zo de gildekamer binnengedragen. De kastelein schonk de erewijn en direkt daarna werden verschillende toostliederen gezongen. Ter afsluiting werd de koning een vendel-hulde gebracht.

Treffers en schampers

Cees v.d. Boogaart

Op de zaterdag na Gilse kermis, dit jaar op 7 oktober, vond bij het Sint Ambrosiusgilde het koningschieten plaats in het dorpspark Het Mollebos, waar toe de hulpsecretarie tot tijdelijk gildhuis was ingericht. In alle

vroegte werden de gildebroeders door tromgeroffel wakker geschud en uitgehaald. De oud-koning (Wim Teeuwen) werd thuis uitgehaald.

Hem werd een vendelhulde gebracht. Op het einde van de rondgang werden beide ere-dekens (pastoor en burgemeester) uitgehaald. Onder de boom werd het nieuwe koningszilver aangeboden. De seizoenwinnaar van het schieten op de boom (Jo van Nunen) werd gehuldigd. Daarna werd de vogel door pastoor en burgemeester geplaatst en losten zij ieder drie schoten om de vogel te "vrijen". Om elf over twaalf begon de strijd.

De gildebreders worden steeds vaster. Al rond half twee stond de vogel "op scherp". Na een korte pauze ging het schieten om twee uur verder. Er waren onverwacht toch nog 156 schoten nodig om uiteindelijk Cees van den Boogaart koning te laten schieten. Er waren 52 treffers en 28 schampschoten aan voorafgegaan. Na de ceremoniële handelingen en de eed-aflegging mag de gelukkige nu een jaar het gilde vertegenwoordigen, samen met de hoofdmans. Na receptie en ere-wijn, aangeboden door de burgemeester, ging het om vijf uur naar de kerk voor de H. Mis. De dag werd besloten met het koningsmaal bij gildehuis café De Hooikar.

Een antiek geweer en een zilverzak

Op 27 augustus werd in Teteringen bij het Sint-Ambrosiusgilde koning geschoten. Koning en koningin werden met paard en wagen van huis afgehaald en naar het schietterrein gebracht. De koning overhandigde aan de koningin het nieuwe zilveren schild, dat zij vervolgens bij de andere schilden spelde. Het koningszilver werd naast de boom aan een beuk opgehangen. De openingschoten werden verricht door burgemeester, pastor en hoofdmans. Er wordt nog steeds geschoten met een antiek geweer en met zelf gegoten kogels. Aansluitend werd een bijdrage gedaan in de zilverzak voor de nieuwe koning. Zowel de heren als de dames houden een eigen wedstrijd, respectievelijk om de titel koning en koningin. Na de loting van de schietvolgorde worden tien ronden afgewerkt. Dan wordt er gekampt tussen de beste schutters om een beslissing te forceren. Burgemeester Arn. van den Berg, tevens kringvoorzitter, was bij het lossen van de openingsschoten de enige die raak wist te schieten. Een knappe prestatie! Koning Mathé Akkermans en koningin Adrie Verschuren openden de wedstrijden. Na een felle strijd bleven bij de heren nog vier schutters over. Na het kampen mocht Kees Vriens zich koning noemen. Adrie Verschuren wist voor het tweede achtereenvolgende jaar koningin te worden. Na de volle tien ronden waren er bij de dames nog acht kandidaten overgebleven. Pas na de tiende kampronde moest Lenie Willemse haar meerdere bekennen.

Horizon verleggen

Tijdens de gildedag van kring Dommelgroep op 17 september heeft Harrie van Vreede (58), reeds veertig jaar vendelier van het gilde Sint Barbara en Sint Sebastiaan uit Vught, de Kringonderscheiding in zilver met Bourgondisch vuurslag van Kring Maasland ontvangen. Kringhoofdmans Eijkemans verraste Van Vreede op het Vughtse gemeentehuis, waar op dat moment de erewijn werd aangeboden. Ook bisschop Ter Schure en commissaris der koningin mr. Houben waren aanwezig. De jubilaris is alom bekend vanwege zijn enthousiaste en loyale opstelling voor het gilde. "Van Vreede weet horizons te verleggen", zei hoofdmans Eijkemans, doelend op de inzetbaarheid van Van Vreede overal in de provincie. Als vendelier heeft Harrie veel zilver voor zijn gilde verdiend. Met respect spreekt hij nog steeds over "zijn" grote voorbeeld Toon Beks. Van Vreede is reeds eerder koninklijk onderscheiden vanwege jarenlange trouw aan zijn werkgever, maar ook voor zijn inspanningen op sociaal en cultureel terrein. Al ruim tien jaar is Harrie met grote ijver voorzitter van kring Dommelgroep.

Oud-vendelier Bertus van Berkel (57) ontving uit handen van kringhoofdmans Eijkemans de Kringonderscheiding in zilver van Kring Maasland. Bertus heeft een indrukwekkende staat van dienst binnen de gilden achter de rug. Zijn leermeester, wijlen Toon Beks, ontdekte al spoedig zijn capaciteiten als vendelier. Een uitdaging die Van Berkel met verve aannam. Spoedig was hij het "normale" vendelen ontgroeid en bekwaamde hij zich in het acrobatisch vendelen. De vele zilveren schilden zijn een stille getuige van Van Berkels' glorie als vendelier. Op zondagmorgen stelde het gezin Van Berkel graag het huis open voor jonge vendeliers als Bertus een vendeltraining organiseerde.

Bertus van Berkel (l)
en Harrie van Vreede.
In hun midden hoofdmans Chappin.

Op 1 oktober heeft het Vughtse gilde Sint Barbara en Sint Sebastiaan de zondagse onderlinge competitie afgesloten. Als beste schutter kwam Aard Bosveld naar voren. De competitie startte op 14 mei en elke zondagmorgen kwamen de gildebroeders en belangstellende gildezusters rond klok van elf bijeen voor de competitie om het wisselschild en een genoeglijk

praatje. Per zondag kunnen de deelnemers acht schoten op de job afvuren. Het resultaat van de zeven beste beurten van het seizoen telt voor de wedstrijd. Dertien keer is dit jaar geschoten, want op zondagen dat het gilde uittreedt naar gildefeesten en andere festiviteiten, is er geen competitie. Tweede dit seizoen werd Toon Verhagen en derde Gerard Daamen jr. Bij de gildezusters werd Wil Verhagen kampioen.

Land van Cuijk

Ben Schimmel nieuwe Koning van het Groot Gaesbeeker Gilde

Vrijdagavond 25 augustus geïnstalleerd als gildebreders, en op zondag 27 augustus schiet je bij het koningschieten het laatste stukje van de vogel en wordt Koning van het Soester gilde; dat overkwam Ben Schimmel. Met zijn 49 jaar was hij een van de oudste van de 26 gildebroeders, die op vrijdagavond tijdens de kerkdienst met Gilde-eer in de feesttent aan het begin van de feestavond voor gildeleden en gildesvrienden werd geïnstalleerd. In de loop van juni had hij zich tezamen met zijn jongere broer Herman als lid aangemeld. Dit gebeurde mede op aandrang van hun echtgenoten. Toen hij met zijn echtgenote op zondagmorgen vroeg naar het feestterrein reed om deel te nemen aan de plechtige eucharistieviering met gilde-eer als opening van de jaarlijkse gildedag van het Groot Gaesbeeker Gilde maakte hij een opmerking dat hij het wel zou maken. Hij zou de vogel wel eens naar beneden halen. Maar wat zijn je mogelijkheden wanneer ook 130 andere gildebroeders hetzelfde voornemen hebben. Ook tijdens de broodmaaltijd aansluitend aan de viering in de feesttent, die eens in de vier jaar in het kader van het jaar wordt gehouden, had hij nog dezelfde grote mond. Dus zijn vrouw vond dat hij het maar waar moest maken. Zij zag het wel zitten wanneer Ben koning zou worden. Even na half vier begon de strijd om het koningschap pas echt spannend te worden. De meeste gildebroeders hadden toen al twee maal op de koningsvogel geschoten.

De prijzen waren eraf en van de romp waren al heel wat stukken afgeschoten. Elke keer verwachtten de vele duizenden die de strijd volgden, dat het wel gebeurd zou zijn met de vogel. Maar neen, de vogel was taai. Hij kon heel wat stukjes missen voordat hij met het 296ste schot zich gewonnen gaf. Verbaasd, verrast, nog niet aanspreekbaar moest Ben het resultaat van zijn schot verwerken. Toen draaide hij zich om, balde zijn vuist en slaakte de kreet 'we gaan ervoor'. Felicitaties alom. Het bestuur ging onder de schietboom in beraad en accepteerde

Ben als koning van het gilde. Daarna werd snel het gildekorps geformeerd en werd hij tezamen met zijn vrouw en dochter begeleid naar een afgezet gedeelte van het feestterrein. Daar vond een eerste inhuldiging plaats waarbij Ben aangaf dat hij graag het Koningschap voor een jaar voor zijn rekening wilde nemen. Het overvondelen, een eerste muzikale en vendelhulde viel hem vervolgens ten deel en toen op naar de volle feesttent, waar het feest in alle hevigheid losbarstte en hij van alle kanten werd gefeliciteerd. 's- Avonds vond de officiële inhuldiging plaats in de feesttent. Door een zware regenbui kwam het afhaken van huis wat in de verdrukking, waardoor snel een plaats werd ingenomen in de gehuurde touringcar. Koning Ben en zijn vrouw Henny als koningin hebben die avond ook tijdens het Koningsbal in het middelpunt van de belangstelling gestaan. Ook de weken erna gebeurde dit tijdens vele officiële gelegenheden waarbij het gildekorps zijn opwachting maakte. Nog elke dag straalt het geluk van zijn gezicht. Zijn hobby's zijn voor een jaar op een wat lager pitje gezet, want hij weet dat de kans dat je nog eens koning wordt maar erg klein is. Dus je moet van zo'n jaar genieten. ■

RESTAURATIE-ATELIER DE TIENDSCHUUR

Reeds jaren ervaring met
archief- en textielconservatie

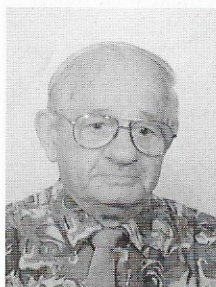
Kapelaan Poeltjeplein 1, 5046 GV Tilburg, telefoon 013 - 5368355

IN MEMORIAM

Kwartier van Oirschot

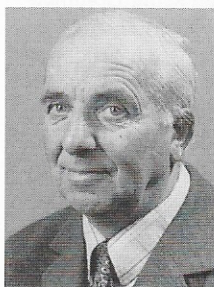
Sint Sebastiaan Diessen

Bernard Baars

Op 20 oktober 1995 overleed Bernard Baars (67). In 1980 trad hij toe tot het Sint Sebastiaansgilde. Bedroefd, maar met een dankbare herinnering kijkt het gilde terug op de jaren dat Bernard in zijn mid-den was. Niets was hem teveel. Iemand helpen gaf hem grote voldoening. Zijn doorzettingsvermogen, werklust en eruditie treft men zelden aan. Hij was bescheiden van aard, had gevoel voor eenvoud en hield van de natuur. Trots was hij op zijn wereldkampioenen veldrijden en op zijn kinderen en kleinkinderen.

Sint Lambertus Vessem

Fried Wintermans

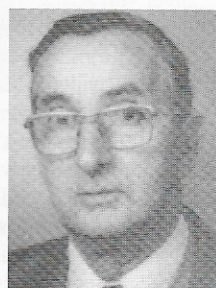
Fried was een zeer actief gildebroeder, die bij elk gildegebeuren aanwezig was, zolang zijn gezondheid dat toeliet.

Sint Jorisgilde Tilburg

Op 8 juni 1995 overleed plotseling Graard Claassen (83). Terwijl zijn vrouw Ciska in het ziekenhuis verbleef en hij vurig hoopte dat zij weer snel bij hem in hun huisje in Oisterwijk zou zijn is hij stil, zoals hij zelf zo graag wilde, heengegaan. Graard was 33 jaar gildebroeder. Hij had een rotsvast vertrouwen in God en was er vast van overtuigd dat alles goed zou komen. Hij heeft vele gildebroeders op zijn eigen rustige manier een wijze les gegeven of een hart onder de riem gestoken.

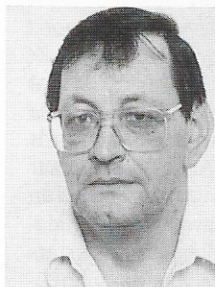
Graard Claassen

Sjaak Zebregts

Sjaak Zebregts (76) overleed op 3 augustus 1995. Hij was 29 jaar lid van het gilde. Sjaak was graag bij de guld. Toen het voor hem door zijn ziekte onmogelijk werd nog een pijltje te schieten wilde hij toch als rustend lid bij het gilde blijven. Sjaak was graag onder de mensen en was met iedereen begaan. Evenals Graard was gildebroeder Sjaak een groot vereerder van de Tilburgse pater Peerke Donders.

Onze Lieve Vrouwe en de H. Willibrordus Wintelre

Eduard v.d. Velden

Op 16 mei 1995 overleed na een langdurige ziekte Fried Wintermans (81).

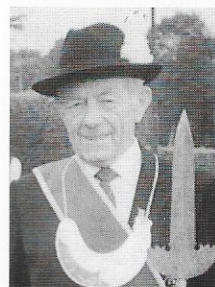
Hij was 43 jaar gildebroeder, waarvan 21 jaar van het O.L. Vrouwegilde te Eersel en 22 jaar bij Sint Lambertus Vessem, waar hij zilverdrager was.

Fried was een zeer actief gildebroeder, die bij elk gildegebeuren aanwezig was, zolang zijn gezondheid dat toeliet.

Op 3 augustus 1995 overleed na een ernstige ziekte Eduard van der Velden (57). Eduard was 35 jaar gildebroeder. Hij hield van het gilde en vooral van de gildetradities. Op zijn eigen wijze leverde hij

zijn bijdrage aan de vereniging en tot het laatst genoot het gilde zijn belangstelling. Hij was er trots op dat ook zijn vader en grootvader lid van het gilde waren geweest.

Sint Sebastiaan Lage-Mierde

Frans Paridaans

Op 12 februari 1995 overleed na een kortstondig ziekbed Frans Paridaans (80). Hij was 49 jaar lid van het gilde, waarvan 25 jaar als hoofdman en 6 jaar ere-hoofdman. Hij was een fijne actieve gildebroeder.

Frans Paridaans was iemand van woorden en daden.

Kempenland

Sint-Jorisgilde Vlokhoven

Jeanny van

Meerwijk-Schellens

Op dinsdag 12 september nam het Sint-Jorisgilde Vlokhoven (Eindhoven) in Amsterdam met passende gilde-er afscheid van hun Gildemoeder en Beschermvrouwe Jeanny van Meerwijk-Schellens (93) en nam met haar

afschied van de laatste telg van de na-oorlogse heroprichters van het gilde. "Mevrouw van Meerwijk" zoals ze door het gilde genoemd werd, werd in 1954 bij de heroprichting beschermvrouwe, bij welke gelegenheid zij het gilde het hoofdvaandel schonk. In 1979 werd zij gehuldigd voor haar 25-jarig jubileum als gildemoeder/beschermvrouwe en ver-eerde het gilde haar met een zilveren broche. Als tegenprestatie schonk zij het gilde toen een koperen dieptrom.

Gilde Sint-Catharina en Sint-Barbara Mierlo

Op 5 augustus overleed Gerard Scholtens (67). Gerard was een man van gevleugelde uitspraken. Sommige ver-hief hij tot motto van zijn bestaan, zoals deze: "Het is nog nooit zo donker geweest, of het wordt altijd weer licht." Gerard was ernstig ziek; maar niemand wist, hoe ziek. Stoer als altijd liet hij zich daar niet over uit. Zijn dood kwam daar-door voor velen toch nog onverwacht. Gerard was een echte Groninger. Van-wege zijn werk bij DAF kwam hij naar

Mierlo en meldde zich in 1968 aan als lid van het gilde en twee jaar geleden mocht hij zijn zilveren jubileum vieren.

Gerard Scholtens

Hij was een gildebroeder die bij het voortmarcheren wel eens uit de pas liep en ook kon hij, in zijn functie als kapitein, vervaarlijk met zijn piek zwaaien. Maar eerder dan dat dit tot ergernis leidde bij zijn medegildebroeders, werd het vrolijk opgevat. Gerard was immers Gerard, een man met gebruiksaanwijzingen en dat wilde hij laten blijken ook. Gerard kon een potje breken, omdat hij een enthousiaste en gemotiveerde gildebroeder was. Zijn instelling was kritisch, maar altijd in positieve zin. Hij was nuchter en realistisch als de meeste Groningers met een daarbij behorende stijfkoppigheid. Daarenboven was hij intelligent en scherpzinnig, al kon hij, alsof hij daar de draak mee stak, zich van zijn domme kant laten zien. Altijd ging dat met veel humor gepaard. Gerard hield er niet van om lang stil te staan bij de dingen in het leven, zeker niet als ze onaangenaam waren. Dat was zijn kracht, maar tegelijkertijd ook zijn zwakte. En van dat laatste was hij zich maar al te zeer bewust. Gerard had het niet gemakkelijk en anderen hadden het niet gemakkelijk met hem. Maar wie hem opzocht tijdens zijn ziekbed, merkte dat Gerard van het leven hield en van mensen om zich heen.

Sint Anna Gilde Nederwetten

Op woensdag 25 oktober 1995 bereikte ons het bericht dat onze gildebroeder Theo Geven plotseling was overleden. Een schok voor alle gildebroeders van het Sint Anna Gilde Nederwetten. Door zijn drukke werkzaamheden als eigenaar-kastelein van Herberg De Kruik kon hij niet vaak aanwezig zijn bij gilde-activiteiten. Wel stelde hij altijd veel belang in het gilde. Tijdens de kermismaandagen vormde het verblijf in De Kruik altijd een hoogtepunt waarnaar uitgekeken werd. Wij zullen ons Theo blijven herinneren als een goed en gezellig mens en een voortreffelijk gastheer. Op zaterdag 28 oktober hebben wij hem, vergezeld door afvaardigingen van alle gildes van Kring-Noord met gilde-eer naar zijn laatste rustplaats gebracht. Wij wensen zijn vrouw Jo, zijn dochters Marion en Trudy en de familie alle sterkte toe, dit grote verlies te verwerken.

Peelland

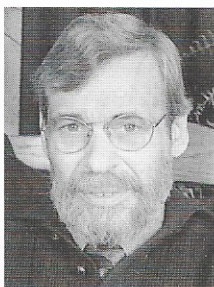
Gilde Sint Lambertus Someren-Eind

Martien Vlemmix

Op 12 september overleed onverwacht Martien Vlemmix (57). Hij was meer dan 22 jaar lid van het gilde. In 1989 kreeg hij een ernstig verkeersongeluk. Na het accepteren van zijn handicap ging hij weer van het leven genieten. Binnen het gilde nam hij een speciale plaats in. Vol trots vertelde hij aan eenieder: "Hèdde ge 't kapelleke al gezie? Schôn hè?" Helaas heeft hij het uiteindelijke resultaat niet meer mogen aanschouwen.

Gilde Sint Margaretha Aarle-Rixtel

Wim Hendriks

Op zondag 28 mei overleed Wim Hendriks (49). Hij was voor het gilde van grote betekenis. Als deken-schrijver maar ook als koning. Bijna had hij het zelfs tot keizer gebracht. Zijn goede ideeën en kameraadschap zullen nog lang in de herinnering van het gilde voortleven.

Maasland

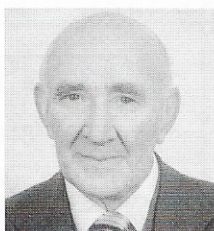
Gilde Sint Willebrordus Esch

Het gilde heeft op 13 september afscheid genomen van oud-koning C. Konings (75). Gedurende 48 jaar was hij lid van het gilde en heeft vele hand- en spandiensten verricht. Op 2 oktober is Piet van Boven (67) in Gemonde begraven. Vanaf 1984 was hij een gewaardeerde gildebroeder en trouwe schutter.

Baronie en Markiezaat

Sint-Jansgilde Gassel

Herman Verkuijlen

In het vorige nummer is bij het In Memoriam van Herman Verkuijlen de foto achterwege gebleven. Bij deze wordt de foto geplaatst, met verontschuldiging voor dit foutje.

AGENDA 1996

Noordbrabantse Federatie van Schuttersgilden:

11 mei:

Jeugdtoernooi vendelen-trommen-bazuinblazen Kempenland te Eindhoven, bij het gilde Sint Catharina Tongelre.

19 mei:

Vrij gildefeest Kwartier van Oirschot te Liempde, bij het gilde Sint Antonius.

19 mei:

Kringdag Peelland te Mierlo-Hout, bij het gilde Sint Antonius-Abt.

2 juni:

Kringdag Land van Cuijk te Sambeek, bij het gilde Sint Anthonius

2 juni:

Kringdag Maasland te Vlijmen, door Stichting 5 gilden van St. Ambrosius, St. Barbara, St. Catharina, St. Joris, O.L. Vrouwe.

2 juni:

Kringdag Kwartier van Oirschot te Tilburg, bij het gilde Sint Dionysius.

9 juni:

Kringdag Kempenland te Gerwen, bij het Heilig-Kruisgilde.

16 juni:

(Vaderdag) Viering 200 jaar provincie Noord-Brabant in de steden Breda, Tilburg, Eindhoven, Den Bosch, Gemert, Boxmeer met gildemanifestaties.

30 juni:

Vrij gildefeest Peelland te Bakel, bij het gilde Sint Willibrordus.

7 juli:

Distriktsverbroederingsfeest te Eindhoven, bij het gilde Sint Catharina Strijp.

18 augustus:

Vrij gildefeest Land van Cuijk te Soest, bij het Groot Gaesbecker Sint-Agathagilde.

25 augustus:

Kringdag Baronie en Markiezaat te Hoogerheide, bij het gilde Sint Sebastiaan.

25 augustus:

Federatietoernooi gewerschieten te Knegsel, bij gilde Sint Monulphus en Gondulphus.

31 augustus:

Europees Koningschieten te Haaksbergen.

1 september:

Europees Schutterstreffen te Haaksbergen.

15 september:

Federatietoernooi trommen-vendelen-bazuinblazen in Kwartier van Oirschot.

12 oktober:

Hoofdlieëndag in de Sint Jan en het provinciehuis te 's-Hertogenbosch. ■

VAN DIJCK-PETIT WEGENBOUWMAATSCHAPPIJ B.V.

BOUWT WEGEN EN NOG VÉÉL MÉÉR...

- wegebouw
- rioolaanleg
- -renovatie
- geluidwering
- railconstructies
- brugdekken

- vloeistofdichte verharding
- leidingbouw
- bedrijfsvloeren
- bodemsanering
- waterzuivering
- industrieservice

**Actief en
veelzijdig !**

van Konijnenburgweg 52
Bergen op Zoom
(0164) 240055

Herculesweg 15
Middelburg
(0118) 630270

VAN DEN BORNE

tentenverhuur

VERHUUR VAN FEESTTENTEN, VLOEREN, PODIA,
GELUIDSINSTALLATIE, VERLICHTING,
TAFELS EN STOELN

Kailakkers 2, 5095 AD Hooge Mierde
Telefoon: (013) 509 20 53 - Telefax: (013) 509 13 74

bedrijfskleding
Merkbare beter!

b.v. textielfabrieken h. van puijenbroek - goirle
tel. (013) 534 90 03 fax (013) 534 34 33

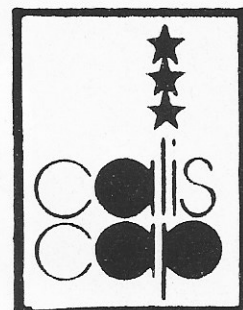
een sterk staaltje vakmanschap
al meer dan 125 jaar

GEACHTE GILDEBROEDERS EN GILDEZUSTERS

*Voor het leveren van, of
deskundig advies over uw*

GILDEHOEDEN OF GILDEVEREN:

Calis-Modes
Molenacker 14
5087 AS Diessen
Tel. (013) 504 1773

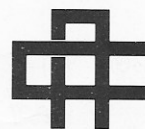

PAULISSEN

GROND- WATER- EN WEGENBOUW

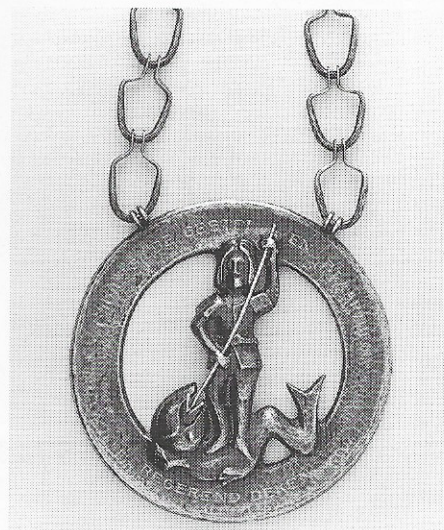
- Voor alle grondwerkzaamheden
- Verhuur moderne graafmachines
- Bronbemaling
- Sloopwerken en puinrecycling
- Zand- en grinthandel
- Tankservice (ook credit-card), car-wash

Nieuwkerksedijk 23, 5050 AB Goirle, (013) 534 84 84

Nol Coopmans Edelsmid

ATELIER VOOR HET LATEN ONTWERPEN EN
VERVAARDIGEN VAN AL UW EXCLUSIEF
HANDVERVAARDIGD GILDEZILVER

GRAVEREN - DRIJVEN - CISELEREN - GIETEN

5632 PG Eindhoven, Kruburg 1a,
Tel.: (040) 241 85 86

GILDEZILVER

ATELIER NOUD PETERS

Breestraat 47, St. Anthonis Tel. (0485) 38 33 66

Blinkt uit in vakmanschap

HEIJMANS, BOUWERS MET EEN VOORUITZIENDE BLIK.

Als bouwers hebben wij te maken met ontwikkelingen waarvan het tempo meer en meer toeneemt. Maatschappij, markt en techniek evolueren. Het is zaak om de ontwikkelingen te kennen en er juist op te anticiperen.

Het resultaat? Dankzij ons informatie-management zijn wij de ontwikkelingen een stap voor.

Bieden wij opdrachtgevers snel inzicht in de haalbaarheid van een project en de juiste prijs / kwaliteitsverhouding en de gewenste samenwerkingsverbanden.

Heijmans neemt in de bouw-
nijverheid een leidende positie in.
Informatie-management wordt ver-
taald naar concreet beleid.
En het werkt.

**HEIJMANS, WERKZAAM
IN ALLE DISCIPLINES VAN HET BOUWEN.**

HEIJMANS N.V., ROSMALEN.

